

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Specialistično delo

**BREZPLAČNA PRAVNA POMOČ –
PRIMER ODVETNIŠKE PISARNE**

Barbara Simčič Veličkov

Ljubljana, junij 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

Specialistično delo

BREZPLAČNA PRAVNA POMOČ –
PRIMER ODVETNIŠKE PISARNE

Kandidatka: Barbara Simčič Veličkov
Vpisna številka: 33792
Študijski program: Javna uprava
Mentor: izr. prof. dr. Janez Čebulj

Ljubljana, junij 2008

POVZETEK

Specialistična naloga obravnava brezplačno pravno pomoč v povezavi s konkretnim primerom v praksi. V teoretičnem delu sta predstavljena namen brezplačne pravne pomoči z vidika pravice do sodnega varstva in Zakon o brezplačni pravni pomoči oziroma normativna ureditev brezplačne pravne pomoči v Sloveniji, narejena je tudi primerjava načinov urejanja brezplačne pravne pomoči v Sloveniji z načini v Italiji in Nemčiji. V praktičnem delu pa je prikazan primer brezplačne pravne pomoči preko odvetniške pisarne.

Iz celotne naloge lahko tako razberemo, kakšno je stanje na področju brezplačne pravne pomoči pri nas in v tujini, kaj vse mora prosilec za brezplačno pravno pomoč storiti, da se mu takšna pomoč odobri ter kakšna je izvedba brezplačne pravne pomoči, ki jo upravičencu nudi odvetnik.

Ključne besede: brezplačna pravna pomoč, odvetnik, odvetniška pisarna.

RIASSUNTO

La tesi specialistica parla dell'assistenza giuridica gratuita in teoria e in prassi (descrive un caso concreto). Nella parte teoretica sono presentati lo scopo dell' assistenza giuridica gratuita dal punto di vista del diritto all'assicurazione giudiziaria e la legge sull'assistenza giuridica gratuita ovvero la sistemazione normativa dell'assistenza in Slovenia, ma anche a confronto con l' Italia e con la Germania. Nella parte pratica invece è presentato un caso dell'assistenza gratuita attraverso l'ufficio degli avvocati.

Dalla tesi possiamo concludere e constatare com' è la situazione nel campo dell'assistenza giuridica gratuita in Slovenia e all'estero, cosa si deve fare per usufruire di tale assistenza, come viene messa in atto l'assistenza giuridica gratuita.

Parole chiave: assistenza giuridica gratuita, avvocatura, avvocato, ufficio degli avvocati.

KAZALO

POVZETEK	ii
RIASSUNTO	iii
KAZALO	iv
1 UVOD	1
2 POMEN IN OPREDELITVE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI	4
2.1 RAZVOJ BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI	4
2.2 POMEN BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI.....	5
2.2.1 Splošno o brezplačni pravni pomoči.....	5
2.2.2 Prošnja za dodelitev brezplačne pravne pomoči.....	7
2.2.3 Nujna brezplačna pravna pomoč	7
2.2.4 Oblike pravne pomoči	8
2.2.5 Vrste brezplačne pravne pomoči po načinu dodelitve	13
2.2.6 Kriteriji za dodelitev brezplačne pravne pomoči	14
2.2.7 Kdo je po Zakonu o brezplačni pravni pomoči odgovoren za izvrševanje instituta brezplačne pravni pomoči	15
3 NORMATIVNA UREDITEV BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI	16
3.1 SPLOŠNO O ČLOVEKOVIH PRAVICAH.....	16
3.2 USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE	16
3.3 ZAKON O BREZPLAČNI PRAVNI POMOČI	16
3.4 ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O BREZPLAČNI PRAVNI POMOČI..	17
3.4.1 Razlogi za sprejem novele Zakona o brezplačni pravni pomoči	17
3.4.2 Novela Zakona o brezplačni pravni pomoči.....	21
3.4.3 Poglavitne rešitve Zakona o brezplačni pravni pomoči.....	22
3.5 ZAKON O ODVETNIŠTVU	24
3.6 ZAKON O NOTARIATU	25
4 PRIMERJAVA UREDITVE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI Z ITALIJO IN NEMČIJO	26
4.1 POSTOPEK DODELITVE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI V ITALIJI	26
4.1.1 Pomen brezplačne pravne pomoči	26
4.1.2 Prošnja za dodelitev brezplačne pravne pomoči.....	26
4.1.3 Stroški postopka	27
4.1.4 Pooblaščenca za brezplačno pravno pomoč.....	29
4.1.5 Upravičenci do brezplačne pravne pomoči.....	29
4.1.6 Plačilo izvajalcem brezplačne pravne pomoči.....	30
4.2 POSTOPEK DODELITVE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI, KI SE IZVAJA V NEMČIJI	30
4.2.1 Pomen brezplačne pravne pomoči	30
4.2.2 Prošnja za dodelitev brezplačne pravne pomoči.....	31
4.2.3 Stroški postopka	32
4.2.4 Pooblaščenca za brezplačno pravno pomoč.....	32
4.2.5 Upravičenci do brezplačne pravne pomoči.....	32
4.2.6 Plačilo izvajalcem brezplačne pravne pomoči.....	33
4.3 POSTOPEK DODELITVE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI, KI SE IZVAJA V SLOVENIJI.....	33
4.3.1 Pristojnost za odločanje	33
4.3.2 Vložitev prošnje in njene obvezne sestavine.....	34
4.3.3 Odločanje o prošnji	35
4.3.4 Stroški postopka	36
4.3.5 Pooblaščenca za brezplačno pravno pomoč.....	36
4.3.6 Upravičenci do brezplačne pravne pomoči.....	38
4.3.7 Plačilo izvajalcem brezplačne pravne pomoči.....	38
4.4 PRIMERJAVA BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI MED VSEMI TREMI EVROPSKIMI DRŽAVAMI	41
4.4.1 Splošna pravna primerjava med Italijo, Nemčijo in Slovenijo	41

4.4.2	Specifična primerjava po naslednjih sklopih med Italijo, Nemčijo in Slovenijo...	42
5	BREZPLAČNA PRAVNA POMOČ PREKO ODVETNIŠKE PISARNE	45
5.1	POSTOPEK IZVEDBE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI V ODVETNIŠKI PISARNI	45
5.2	FINANCIRANJE POSTOPKA	49
6	ZAKLJUČEK	50
	LITERATURA	52
	VIRI	53
	SEZNAM SLIK IN TABEL	55
	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	56
	IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	68

1 UVOD

Vsakdo se danes prej ali slej sreča s potrebo po pomoči odvetnika. Veliko prebivalcev Republike Slovenije pa si zaradi previsokih stroškov njegovih storitev ne more privoščiti. Zato Slovenija z zagotavljanjem dejanskega in učinkovitega izvrševanja pravice do sodnega varstva uresničuje svojo ustavno zahtevo, ki izhaja iz načela socialne države in pravice do enakosti pred zakonom. Pravilo *ignorantia iuris nocet* (nepoznavanje prava škoduje) in višina sodnih stroškov za revnejši del prebivalstva tako nista več problem, saj sistem brezplačne pravne pomoči (v nadaljevanju BPP) zagotavlja ustrezno pravno pomoč odvetnika oziroma osebe, pooblaščne za izvajanje BPP. Sredstva za poplačilo teh storitev država zagotavlja iz proračunskih sredstev.

Raziskovalna naloga z naslovom Brezplačna pravna pomoč – primer odvetniške pisarne ima dva dela.

V okviru prvega dela sem predstavila namen BPP z vidika pravice do sodnega varstva in normativno ureditev BPP v Sloveniji v primerjavi z izbranimi evropskima državama. Primerjavo BPP v Sloveniji z BPP v Italiji in Nemčiji sem izbrala zato, ker so vse tri države članice Evropske unije. Poleg tega je Nemčija ena izmed gospodarsko vodilnih evropskih držav, Italija pa je zanimiva zaradi bližine s Slovenijo.

Drugi del naloge sem namenila obravnavi primera v odvetniški pisarni.

Ker postaja v Sloveniji razslojevanje na bogate in revne vse bolj izrazito, potreba po pravni pomoči pa je vse večja, sem z namenom da bi kdo posegel po BPP, z nalogo želela predstaviti sistem delovanja BPP.

Na podlagi zbranih dejstev bom predstavila problem in predmet raziskovanja ter postavila in preverila hipoteze.

Prva hipoteza: Tako v Sloveniji kot po Evropi se vedno jasneje kaže, da del prebivalstva zaradi svoje socialne oziroma ekonomske šibkosti pred sodišči in drugimi organi ne zmore zastopati svojih interesov.

Druga hipoteza: Leta 2001 je bil v Sloveniji sprejet Zakon o brezplačni pravni pomoči, 26. 2. 2008 pa Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o brezplačni pravni pomoči, ki ustavne določbe konkretizira, saj nudi pravno podlago, da lahko svoje pravice pred državnimi organi uveljavljajo tudi socialno šibkejši državljani.

Tretja hipoteza: Sistem BPP se je dokaj dobro uveljavil, saj se je v zadnjih letih število novih primerov občutno povečalo, kar zagotavlja uveljavljanje ustavnih načel, po drugi strani pa ima povečanje števila novih zadev tudi posledico v povečanju porabljenih sredstev za izvrševanje instituta BPP.

Četrta hipoteza: Obstoječa normativna ureditev BPP prispeva k učinkovitejšemu zagotavljanju pravice do sodnega varstva.

Namen raziskave je predvsem prikazati stanje na področju BPP v Sloveniji ter ugotoviti, na kakšen način najučinkoviteje nuditi socialno šibkim državljanom pravno svetovanje v primerih, ko ga nujno potrebujejo.

Naloga ima več ciljev:

- ugotoviti, katerim pogojem morajo v Sloveniji, Italiji in Nemčiji zadostiti socialno šibki, da se jim prizna pravica do BPP,
- ugotoviti, kakšne so razlike med BPP v Sloveniji in izbranimi evropskimi državama,
- ugotoviti, kakšna sta financiranje in nadzor nad porabo proračunskih sredstev,
- prikazati primera v praksi – izvedbo BPP preko odvetniške pisarne.

Dosedanja raziskovanja na področju BPP so bila predvsem splošna, saj se niso razširila na opis konkretnega primera izvajanja v praksi preko odvetniške pisarne.

V nalogi sem poskušala združiti teorijo in prakso, in sicer tako, da sem pri proučevanju problema in njegovem reševanju uporabila tudi svoja praktična znanja in izkušnje, ki sem jih pridobila pri dosedanjem delu s področja BPP.

Glavna raziskovalna metoda, ki sem jo uporabila pri pripravi specialistične naloge, je primerjalna metoda. Primerjala sem zbrane podatke o BPP v Sloveniji ter podatke o BPP v Italiji in Nemčiji. Omenjena metoda mi je omogočila, da sem lahko skozi raziskavo ugotovila, kakšen je položaj v Sloveniji v primerjavi z drugimi evropskimi državama na področju BPP.

Pomožne metode, ki sem jih uporabila v raziskovalni nalogi, pa so:

- metoda indukcije (na podlagi zbranih podatkov o pogojih pridobitve BPP v Sloveniji in tujini sem dobila splošen prikaz, ki mi je služil za ugotavljanje, kje se Slovenija nahaja glede na Italijo in Nemčijo),
- metoda analize (analizirala sem pridobljene podatke in informacije),
- metoda abstrakcije (osredotočila sem se strogo na pogoje in postopek za pridobitev BPP),
- metoda deskripcije (za opisovanje obstoječega stanja),
- metoda opazovanja (opazovala sem stanje na področju BPP).

Specialistična naloga ima šest poglavij.

V uvodnem delu specialistične naloge z naslovom Brezplačna pravna pomoč – primer odvetniške pisarne sem predstavila oziroma bralce seznanila:

- s problemom in predmetom raziskovanja,
- s postavljenimi hipotezami,
- z namenom in ciljem raziskovanja,
- z oceno dotlej opravljenih raziskav na tem področju,
- z metodami, ki sem jih uporabila za raziskavo,
- s strnjnim opisom po predvidenih poglavjih.

Osrednji del specialistične naloge je sestavljen iz treh delov:

- zgodovinsko-teoretičnega dela,
- analitično-eksperimentalnega dela,

- zaključnega ali perspektivnega dela.

V okviru zgodovinsko-teoretičnega dela sem se v drugem poglavju osredotočila na pomen in opredelitev brezplačne pravne pomoči, zaradi nadaljnjega lažjega sledenja nalogi pa sem v tretjem poglavju predstavila normativno ureditev brezplačne pravne pomoči v Sloveniji.

V okviru analitično-eksperimentalnega dela naloge sem v četrtem poglavju na podlagi zbranih podatkov v ostalih podpoglavjih primerjalno-pravno opisala stanje na področju BPP v Italiji, Nemčiji in Sloveniji. V petem poglavju pa sem opisala primer izvajanja BPP v praksi, preko odvetniške pisarne.

V okviru zaključnega ali perspektivnega dela sem v šestem poglavju strnjeno predstavila spoznanja in ugotovitve, pridobljene skozi raziskovalno nalogo ter odgovorila na ključno vprašanje, ali slovenska normativna ureditev prispeva k učinkovitejšemu zagotavljanju pravice do sodnega varstva.

2 POMEN IN OPREDELITEV BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI

2.1 RAZVOJ BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI

BPP v slovenskem procesnem pravu ni novost, saj so sodišča o »siromaški pravici« odločala že po Civilnopravnem redu iz leta 1895. Pri nas pa je sistem pravne pomoči vzpostavil šele Zakon o odvetništvu in drugi pravni pomoči. Posodobitev je prinesel Zakon o pravni pomoči iz leta 1979, ki je veljal do sprejetja slovenskega Zakona o odvetništvu iz leta 1993. Šele s sprejetjem Zakona o brezplačni pravni pomoči (v nadaljevanju ZBPP) leta 2001 smo ponovno dobili samostojno urejeno področje dostopa do sodnega varstva, saj uresničuje pravice sodnega varstva po načelu enakopravnosti, upoštevajoč socialni položaj osebe, ki brez škode za svoje preživljanje in preživljanje svoje družine te pravice ne bi mogla uresničiti. Do sprejetja novega zakona je bila ureditev tega področja prepuščena posameznim procesnim zakonom, tj. Zakonu o pravnem postopku (po Kežmahovi, 2002, str. 7).

Institut »siromaške pravice« je poznalo že slovensko predvojno pravo. Kljub različnemu poimenovanju skozi zgodovino se danes uporablja le pojem BPP, ki v veliki meri povzema rešitve iz držav zahodne Evrope.

Siromaško pravico je prvi definiral Civilnopravni red iz leta 1895. Za to pravico ali pravico ubožnih je lahko zaprosil vsak, ki ni zmozel brez škode za potrebno vzdrževanje sebe in svoje družine plačati stroškov za pravdo (Civilnopravni red, 63. člen). To ureditev je zamenjal Civilni pravdni postopnik iz leta 1930, ki je določal t.i. siromaško pravico. Določba 164. člena Civilnega pravnega postopnika ne odstopa bistveno od ureditve v Civilnopravnem redu, nova pa je določitev natančnega varstva, ki ga stranka s podeljeno siromaško pravico pridobi. Siromaška pravica je na podlagi določbe 165. člena zajemala: začasno oprostitev plačila sodnih taks in drugih pristojbin v pravdi, oprostitev plačila tožniške varščine, pravico zahtevati zastopanje po odvetniku (vendar samo za tiste postopke, v katerih je predpisano obvezno odvetniško zastopanje), pravico zahtevati postavitve posebnega zastopnika, in sicer za postopke, v katerih ni predpisano obvezno odvetniško zastopanje.

V civilnih sodnih postopkih je za nadaljnji razvoj obravnave problematike pomemben Zakon o odvetništvu iz leta 1946, ki je odvetnikom nalagal dolžnost zastopanja revnih. Načeloma jim storitev ni bilo treba plačati. Leta 1957 sprejeti Zakon o odvetništvu pa je določil, da so odvetniki, kadar zastopajo revne, upravičeni do posebne nagrade.

V našem prostoru je izraz »pravna pomoč« uvedel šele Zakon o odvetništvu in drugi pravni pomoči. Sistemsko ureditev BPP pa je prinesel Zakon o pravni pomoči iz leta 1979, ki je veljal vse do sprejetja slovenskega Zakona o odvetništvu iz leta 1993 in je razveljavil določbe o pravni pomoči. Šele s sprejetjem ZBPP leta 2001 smo ponovno dobili samostojno urejeno pravico do BPP. Do sprejetja novega zakona je bila ureditev tega področja prepuščena posameznim procesnim zakonom (Kežmah, 2002, str. 15).

ZBPP je bil od njegovega sprejetja, 31. 3. 2001, noveliran z namenom uskladitve s pravnim redom Evropske unije 17. 6. 2004. Zaradi zapletenosti in pomanjkljivosti ZBPP ter

zaskrbljujoče rasti zadev, na katere je ministrstvo za pravosodje opozorilo računsko sodišče v revizijskem poročilu, je prišlo do priprave in sedaj že sprejete novele ZBPP, ki je začela veljati 22. 3. 2008.

(<http://www.mp.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/11999/5696/>).

2.2 POMEN BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI

2.2.1 Splošno o brezplačni pravni pomoči

BPP pomeni, da država osebi, ki zaradi svojega premoženjskega stanja ne more zahtevati zaščite svojih pravic pred sodiščem, omogoči sodno varstvo pravic na javne stroške (Galič, 1998, str. 193). Tako država z BPP odpravlja ovire premoženjske narave in zagotavlja uresničevanje pravice do sodnega varstva po načelu enakopravnosti, upoštevajoč socialni položaj osebe, ki brez škode za svoje preživljanje in preživljanje svoje družine te pravice ne bi mogla uresničevati (1. člen ZBPP-B). Med drugim BPP pomeni tudi pravico upravičenke oz. upravičenca do celotnega ali delnega pokritja stroškov pravne pomoči in oprostitev plačila stroškov sodnega postopka, za kar se sredstva zagotavljajo iz državnega proračuna. O njeni odobritvi odloča predsednik okrožnega sodišča oziroma predsednik specializiranega sodišča prve stopnje.

(<http://www.finance.si/index.php?MOD=show&id=144085>)

Z izvrševanjem instituta BPP Slovenija skrbi za udejanjanje ustavnih načel pravne in socialne države, pravice do sodnega varstva in načela enakosti. Izvrševanje instituta BPP vključuje vzpostavitev celotnega sistema zagotavljanja BPP pri storitvah prvega pravnega nasveta, pravnega svetovanja, zastopanja oziroma drugih, opredeljenih v ZBPP.

Slovenija je ureditev področja BPP uvrstila med naloge v okviru vključevanja v Evropsko unijo, prevzem pravnega reda pa je predstavljal zavezo, da bo Slovenija to področje ustrezno uredila. Z ZBPP je Slovenija uresničila svojo obveznost, da pri uresničevanju pravic, priznanih z ustavo, premoženjski oziroma socialni položaj posameznika ne bo predstavljal nepremostljive ovire za sodno varstvo in za dostop do sodišč. Z ZBPP tako Slovenija prispeva k bolj pravičnemu sodnemu varstvu pravic (<http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/C125718400326103C1257154003BB57B>).

Pravico do BPP v Sloveniji urejajo ZBPP in podzakonski akti:

- Pravilnik o obrazcu za prošnjo za dodelitev BPP in predložitev listin,
- Pravilnik o obrazcu napotnice,
- Navodilo o vodenju in vsebini evidence za BPP,
- Pravilnik o pogojih in postopku za vpis v register oseb za dajanje BPP.

BPP se lahko odobri za:

- pravno svetovanje,
- pravno zastopanje,
- druge pravne storitve, določene z zakonom.

BPP se odobri za vse oblike sodnega varstva pred vsemi sodišči splošne pristojnosti in specializiranimi sodišči v RS, pred vsemi organi, institucijami ali osebami v RS, ki so pristojne za zunajsodno poravnavanje sporov.

(<http://209.85.135.104/search?q=cache:rEGfkbH9QLMJ:shrani.si/f/2y/wp/1kcejGba/brezplacnopravna.doc+brezpla%C4%8Dna+pravna+pomo%C4%8D&hl=sl&ct=clnk&cd=20&gl=si&client=firefox-a>).

Zanjo se lahko zaprosi v katerikoli fazi postopka, sodnem ali zunajsodnem postopku (npr. ob začetku zunajsodnega postopka, kot tudi v katerikoli fazi postopka, ki že teče). Do prvega pravnega nasveta so upravičeni vsi, neodvisno od svojega finančnega stanja, medtem, ko so do brezplačnega pravnega svetovanja upravičeni tisti, ki bodo prejeli pozitivno odločbo pristojnega sodišča (okrožnega, delovnega in socialnega sodišča itd.).

BPP se lahko dodeli tudi kot oprostitev plačila stroškov v postopku pred sodišči, predvsem sodnih taks, stroškov za izvedence, priče, tolmače, stroškov zunanjega poslovanja sodišča ali drugega organa RS, pologov varščine za stroške izvedbe postopka, stroškov za javne listine in potrdila itd.

V primeru, da pravna pomoč presega prvi pravni nasvet, se pri pristojnem sodišču vloži pisna prošnja (vloga na posebnem obrazcu) za dodelitev BPP, ki ji morajo biti priložene ustrezne listine. Sodišče odloča na podlagi finančnega položaja prosilca (glede na dohodke in prejemke prosilca in njegove družine ter glede na premoženje, ki ga imajo), in sicer za obdobje preteklih šest mesecev pred mesecem vložitve prošnje.

Dohodek prosilca oz. povprečni mesečni dohodek na člana družine ne sme presegati višine minimalnega dohodka, ki je v letu 2007 znašal 411,00 EUR (Ministrstvo za pravosodje, 2008). Iz utemeljenega razloga (težke družinske razmere, vzdrževanje invalidnega člana, slabo zdravstveno stanje, izredna finančna obveznost, za katero prosilec ni vedel oz. nanjo ni mogel računati – npr. posledice naravne katastrofe ...) se BPP lahko dodeli tudi, če dohodek prosilca oz. družine presega minimalno plačo, vendar ne presega dvakratne minimalne plače. Pravna pomoč pa se kljub temu ne odobri, če premoženje (oz. prihranki) dosega ali presega višino 20 minimalnih plač. V primeru, da prosilec prejema denarno socialno pomoč, pa se njegov finančni položaj ne ugotavlja (praesumptio iuris).

Če se prošnji ugodi, se z odločbo določita oblika in obseg odobrene pravne pomoči (svetovanje, zastopanje ...), odvisno od posamezne zadeve. Upravičencu se na podlagi odločbe izda napotnica, ki jo mora po zaključenih storitvah pravne pomoči vrniti. Priloženi morajo biti stroškovniki in vsa potrdila o oprostitvi plačila za opravljena dejanja pravne pomoči, na podlagi katerih se naredi obračun stroškov.

Prosilcu se dodeli pomoč v višini tistih stroškov sodnega postopka, ki so nastali po dnevu vložitve prošnje za dodelitev pomoči, in za plačilo pravne pomoči, ki do dneva vložitve prošnje za dodelitev BPP še ni bila opravljena.

Pri odločanju o prošnji za dodelitev BPP se ugotavlja finančni položaj prosilca. Ta se ugotavlja glede na prosilčeve in družinske dohodke, prejemke in premoženje. Šteje se, da bi bil socialni položaj prosilca in njegove družine zaradi pravnih stroškov ogrožen, če mesečni dohodek prosilca (družine) ne presega minimalnega dohodka. Zakon podrobno določa, kako se ugotavljajo prihodki in premoženje prosilca.

(<http://www.spekteronline.net/clanek.asp>)

2.2.2 Prošnja za dodelitev brezplačne pravne pomoči

O prošnji za dodelitev BPP odloča sodišče, na območju katerega ima prosilec stalno ali začasno prebivališče oziroma sedež, in sicer:

a. okrožno sodišče v zadevah, za katere so pristojna sodišča s splošno pristojnostjo, to so:

- spor o preživnini,
- najemna razmerja,
- prekrški,
- odškodnine,
- kazniva dejanja in drugo.

b. delovno in socialno sodišče v zadevah individualnih in kolektivnih delovnih sporov ter socialnih sporov, to so:

- spori v delovnem razmerju,
- spori zaradi neplačila iz dela preko študentskega servisa.
- spori iz pogodb o delu, avtorskih pogodb in drugo.

c. upravnega sodišča v zadevah upravnih sporov, to so:

- spori glede dodelitve štipendije,
- spori glede pravice do bivanja v študentskih domovih,
- spori glede dodelitve subvencije za pokritje najemnine in drugo.

Po vložitvi prošnje se praviloma najprej opravi preverjanje izpolnitve materialnih oziroma finančnih pogojev upravičenosti. Izjemo naredimo, ko sta potrebni:

- izredna BPP ali
- nujna BPP.

2.2.3 Nujna brezplačna pravna pomoč

Če bi zaradi predolgotrajnega odločanja pristojnega organa o odobritvi oziroma zavrnitvi prošnje za BPP ali zaradi postopka za sestavo in vložitev prošnje prosilec zamudil rok za kakšno pravno dejanje in bi zaradi tega izgubil pravico opraviti to dejanje, bi mu pristojni organ moral nemudoma odobriti BPP za tisto dejanje, ki je nujno potrebno, da se prosilec izogne posledicam.

Prosilec, ki mu je odobrena nujna BPP, mora takoj ali najkasneje v osmih dneh po odobritvi BPP dokazati izpolnjevanje vseh zahtevanih pogojev po ZBPP.

BPP se praviloma odobri v obsegu, kot ga uveljavlja prosilec, in za čas, ki je potreben glede na obliko, ki je bila odobrena. Organ sodišča, pristojen za BPP, lahko določi drugačen obseg BPP od tistega, ki ga je zaprosil prosilec, in lahko določi tudi posebne pogoje.

Če prosilec v prošnji ne določi oblike pravne pomoči, odloča o tem pristojni organ za BPP po proučitvi zadeve in po lastnem premisleku.

Prosilec lahko v prošnji zaprosi, da se mu dodeli BPP za storitve točno določenega odvetnika/notarja.

Lahko predlaga le odvetnike ali notarje, ki so:

- na seznamu, ki ga vsem sodiščem predloži območni zbor odvetnikov,

- na seznamu, ki ga vsem sodiščem predloži Notarska zbornica Slovenije,
- vpisani v register oseb (pri ministrstvu za pravosodje), ki brez namena pridobivanja dobička opravljajo dejavnost BPP s soglasjem ministra.

Četudi prosilec za izvajanje pravne pomoči predlaga določenega odvetnika, lahko pristojni organ sodišča za BPP z odločbo o dodelitvi BPP določi nekega drugega odvetnika, kar pa se zgodi zelo redko.

Ko organ sodišča odloči o prošnji, izda odločbo o dodelitvi BPP in zraven tudi t,

i. napotnico. Odločanje sodišča je različno dolgo, odvisno od zahtevnosti primera in drugih okoliščin, kot tudi od vsakega sodišča posebej.

Na treh pristojnih sodiščih v Ljubljani so čakalne dobe za redno in izjemno BPP:

1. Okrožno sodišče v Ljubljani: dva do tri mesece
2. Delovno in socialno sodišče v Ljubljani: dva do tri mesece, odvisno od števila vlog za nujno BPP in prošnji, ki se obravnavajo prednostno
3. Upravno sodišče v Ljubljani: praviloma najkasneje v dveh mesecih od dneva popolne vloge

Postopek izdaje napotnice je precej hitrejši pri odločanju o izredni BPP ter nujni BPP, saj ni potreben poseben ugotovitveni postopek oz. se opravi po izdaji napotnice (<http://209.85.135.104/search?q=cache:rEGfkbH9QLMJ:shrani.si/f/2y/wp/1kcejGba/brezplacnapravna.doc+brezpla%C4%8Dna+pravna+pomo%C4%8D&hl=sl&ct=clnk&cd=20&gl=si&client=firefox-a>).

2.2.4 Oblike pravne pomoči

Oblike BPP po ZBPP:

1. pravno svetovanje, ki presega prvi pravni nasvet
2. sestava, overitev in potrditev listin o pravnih razmerjih, dejstvih in izjavah
3. pravno svetovanje in zastopanje:
 - za sklenitev zunajsodne poravnave,
 - v postopku pred sodišči na prvi in drugi stopnji
 - v zvezi z izrednimi pravnimi sredstvi
 - v zvezi z ustavno pritožbo
 - pred mednarodnimi sodišči
 - pri vložitvi pobude za oceno ustavnosti
4. oprostitev plačila stroškov sodnega postopka

Zakon posebej določa, da se lahko v isti zadevi odobri BPP za vsako od zgoraj naštetih oblik. Če prosilec v prošnji ne navede, za kakšno obliko pravne pomoči vlaga prošnjo, odloči o tem pristojni organ za BPP po proučitvi zadeve in po lastnem preudarku (ZBPP, 26. člen).

2.2.4.1 Prvi pravni nasvet

Do sprejetja novele ZBPP 26. 2. 2008 je bil prvi pravni nasvet brezplačen in zanj ni bilo treba ugotavljati pogojev za pridobitev BPP. Do prvega pravnega nasveta so bili upravičeni vsi državljani RS in druge osebe, določene z zakonom.

Od 26. 2. 2008 pa je tudi za prvi pravni nasvet treba izpolnjevati pogoje, saj je bil ta institut v preteklosti pogosto zlorabljen. Posluževali so se ga namreč tudi državljani, ki so sicer imeli zadostna sredstva in niso bili socialno šibki. Z novelo je ukinjeno tudi nudenje prvega pravnega nasveta v službah za BPP na sodiščih, ker je bila kakovost takega nasveta vprašljiva, saj so ga pogosto nudili pripravniki brez delovnih izkušenj.

Za prvi pravni nasvet se štejeta pojasnilo upravičencu o pravnem položaju v njegovi zadevi in nasvet o možnostih za sklenitev zunajsodne poravnave, o pravicah in obveznostih pri uvedbi postopka, o pristojnostih sodišča, o procesnih pravilih, stroških in načinu izvršitve odločbe. Pravni nasvet se upravičencem lahko posreduje tudi v splošnem upravnem postopku v zadevah zdravstvenega, pokojninskega, invalidskega in socialnega zavarovanja in zavarovanja za primer brezposelnosti. Prosilec ima v isti zadevi pravico samo do enega prvega pravnega nasveta (1., 2. in 6. odst. 25. člena ZBPP-B).

Prvi pravni nasvet iz 25. člena tega zakona ter brezplačno pravno svetovanje lahko poleg odvetnikov in notarjev nudijo tudi osebe, ki brez namena pridobivanja dobička opravljajo dejavnost BPP s soglasjem ministra za pravosodje (2. odst. 29. člena ZBPP-B).

2.2.4.2 Pravno svetovanje

Za pravno svetovanje se šteje preučitev pravnega položaja in ustreznih pravnih predpisov zaradi seznanitve upravičenca z vsemi vprašanji in okoliščinami, ki so pomembni za njegove pravice, obveznosti in pravna razmerja, ter s pogoji, obliko in vsebino pravnih sredstev in postopkov za njihovo zavarovanje (ZBPP, 3. odst. 26. člena).

Pravno svetovanje ter zastopanje po načinu BPP lahko izvajajo odvetniki, notarji in organizacije, ki so upravičeni do nagrade in povračila stroškov v višini, izračunani po odvetniški oz. notarski tarifi.

Običajno si stranka za pravno svetovanje izbere pomoč odvetnika. Možnost ima, da si odvetnika izbere sama, če tega ne stori, ga iz seznama odvetnikov, ki ga organu predloži območni zbor odvetnikov, določi pristojni organ za BPP.

2.2.4.3 Brezplačna pravna pomoč za sestavo, overitev in potrditev listin o pravnih razmerjih, dejstvih in izjavah

V večini primerov se stranke za pomoč pri sestavi listin obrnejo na notarje, ki jim lahko pod določenimi pogoji sestavijo tudi javne listine o pravnih poslih. Zasebne listine pa lahko sestavljajo tudi odvetniki. Razlika med javno in zasebno listino je pomembna predvsem v sodnih postopkih, saj zakon vzpostavlja domnevo, da so dejstva, navedena v javni listini, resnična in jih stranki v postopku ni treba dokazati. Listina, ki jo v predpisani obliki izda državni organ v mejah svoje pristojnosti, in listina, ki jo izda v taki obliki samoupravna lokalna skupnost, družba ter druga organizacija ali posameznik, pri izvrševanju javnega pooblastila, ki ji je poverjeno z zakonom (javna listina), dokazujeta resničnost tistega, kar se v njiju potrjuje ali določa. Enako dokazno moč imajo tudi druge listine, ki so glede dokazne moči po posebnih predpisih izenačene z javnimi listinami (po Kežmahovi, 2002, str. 18).

2.2.4.4 Notar

Notar je pravni strokovnjak, ki se ukvarja s pravnimi zadevami, tj. sestavljanjem javnih in zasebnih listin, z zagotavljanjem pravne varnosti pri sklepanju pogodb in drugih pravnih poslov ter s pravnim svetovanjem. Delo opravlja v skladu z dolžnostmi in pooblastili, ki mu jih nalaga Zakon o notariatu, ter tako prispeva k urejenosti in veljavnosti pravnih razmerij. Njegova poglavitna naloga je sestavljanje različnih javnih listin.

Z notarskim zapisom ureja:

- premoženjska razmerja med zakoncema,
- prenos lastninske pravice oz. statut delniške družbe,
- pogodbo o ustanovitvi družbe z omejeno odgovornostjo itd.

Z zapisnikom potrjuje sklepe skupščine delničarjev delniške družbe in sklepe družbenikov o spremembi družbene pogodbe v družbi z omejeno odgovornostjo. S potrdili o dejstvih in izjavah, iz katerih izvirajo pravice, uradno potrди podpise, prepise, prevode itd. (<http://www.ess.gov.si/slo/ncips/OpisiPoklicev/NOTAR.pdf>).

Notarske listine so notarski zapisi, notarski zapisniki in notarska potrdila. Notarske listine in njihovi odpravki so javne listine, če so bile upoštevane pri njihovem sestavljanju oziroma odpravljanju vse bistvene formalnosti, določene v zakonu (Kukec in Mežnar, 2004, str. 458). Notar pa sme na zahtevo strank sestavljati tudi zasebne listine.

Notar sestavlja zasebne listine in zastopa stranko v nepravdnih zadevah pred sodišči in drugimi državnimi organi, če so zadeve v neposredni zvezi z notarsko listino, ki jo je sestavil. Notar trajno hrani vsakovrstne listine, ki jih je sestavil. V hrambo prevzame tudi denar in vrednostne papirje, z namenom da jih izroči določeni osebi ali državnemu organu. Med notarjeve dolžnosti sodita popis in cenitev zapustnikovega premoženja ter njegovo shranjevanje, če tako določi sodišče. Notar je tudi pravni svetovalec, ki svetuje vsem udeležencem v pravnem procesu. Svojo storitev v skladu z notarsko tarifo tudi obračuna. Skrbi za stalno strokovno izpopolnjevanje in spremljanje novosti (<http://www.ess.gov.si/slo/ncips/OpisiPoklicev/NOTAR.pdf>).

2.2.4.5 Odvetnik

Ustava RS (v nadaljevanju URS) v 137. členu določa, da je odvetništvo kot del pravosodja samostojna in neodvisna služba, ki jo določa zakon. Zakon o odvetništvu določa, da odvetnik v okviru opravljanja odvetniškega poklica pravno svetuje, zastopa in zagovarja stranke pred sodišči in drugimi državnimi organi, sestavlja listine in zastopa stranke v njihovih pravnih razmerjih. Pred sodišči lahko stranko proti plačilu zastopa samo odvetnik, če zakon ne določa drugače.

(http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_prof/legal_prof_sln_sl.htm#5)

Odvetnik je lahko, kdor izpolnjuje naslednje pogoje:

1. je državljan RS,
2. je poslovno sposoben in ima splošno zdravstveno zmožnost,
3. ima v Republiki Sloveniji pridobljen strokovni naziv diplomirani pravnik ali v Republiki Sloveniji nostrificirano diplomo pravne fakultete, pridobljeno v tujini,
4. je opravil pravniški državni izpit,

5. ima štiri leta praktičnih izkušenj kot diplomirani pravnik, od tega najmanj eno leto pri odvetniku,
6. aktivno obvlada slovenski jezik,
7. je vreden zaupanja za opravljanje odvetniškega poklica,
8. ima opremo in prostore, ki so potrebni in primerni za opravljanje odvetniškega poklica.

Odvetnik, ki ni državljan RS in je v matični državi pridobil pravico do opravljanja odvetniškega poklica, lahko pod pogoji, ki jih določa ta zakon, v RS opravlja:

- odvetniške storitve,
- odvetniški poklic pod poklicnim nazivom iz svoje matične države,
- odvetniški poklic pod nazivom "odvetnik".

Matična je tista država, v kateri ima odvetnik pravico opravljati odvetniški poklic pod poklicnim nazivom, pridobljenim po predpisih te države.

Odvetnik iz druge države, ki je država članica Evropske unije, je po tem zakonu odvetnik, ki ima pravico opravljati odvetniški poklic v kateri izmed držav članic Evropske unije pod poklicnim nazivom, pridobljenim po predpisih te države.

Z opravljanjem odvetniškega poklica je nezdružljivo:

1. opravljanje druge dejavnosti kot poklic, razen na znanstvenem, pedagoškem, umetniškem ali publicističnem področju,
2. opravljanje plačane državne službe,
3. opravljanje notariata,
4. opravljanje poslovodne funkcije v podjetju,
5. opravljanje drugih poslov, ki nasprotujejo ugledu in neodvisnosti odvetniškega poklica.

Odvetnik ne sme reklamirati svoje dejavnosti. Svoj poklic lahko opravlja samostojno ali v odvetniški družbi. Pravico opravljati odvetniški poklic pridobi z vpisom v imenik odvetnikov, ki ga vodi odvetniška zbornica. Odvetniki, ki dosežejo določeno stopnjo oziroma smer strokovne izobrazbe, lahko od odvetniške zbornice pod določenimi pogoji zahtevajo priznanje statusa odvetnika specialista. Krovna odvetniška organizacija je odvetniška zbornica, ki ima svoja pravila in statut. Odvetniki iz drugih držav morajo pred vpisom v register odvetnikov opraviti izpit iz poznavanja sodnega reda RS. Natančnejšo vsebino in postopek opravljanja izpita predpisuje Uredba o preizkusnem izpitu za odvetnike iz drugih držav. Plačilo za odvetniške storitve je določeno v Odvetniški tarifi, ki jo izda odvetniška zbornica po pridobljenem soglasju ministra za pravosodje (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Pravnik>).

2.2.4.6 Pravno zastopanje

Za pravno zastopanje se po ZBPP šteje svetovanje in zastopanje v postopkih pred domačimi in mednarodnimi sodišči ter institucijami, ustanovljenimi za zunajsodno poravnavanje sporov (4. odst. 26. člena ZBPP).

Upravičenec torej lahko zaprosi za to obliko BPP, vendar bo sodišče pri odločanju o odobritvi te oblike BPP izhajalo iz procesnih pravil o zastopanju. Zastopnik je namreč oseba, ki v imenu in na račun stranke opravlja procesna dejanja. Sodišče pa mora med postopkom po uradni dolžnosti paziti, da so procesno nesposobne stranke pravilno zastopane, v določenih primerih pa je predpisano celo obvezno odvetniško zastopanje.

2.2.4.7 Oprostitev plačila stroškov postopka

BPP se lahko odobri tudi kot oprostitev plačila stroškov v postopkih pred sodišči, predvsem kot oprostitev plačila:

- sodnih taks – takso mora na podlagi ZST plačati tisti, ki predlaga uvedbo postopka ali opravo posameznega dejanja. Takso je treba plačati takrat, ko nastane takсна obveznost;
- stroškov za izvedence – izvedenec ima pravico do povračila potnih stroškov in stroškov za prehrano in prenočišče, do povračila izgubljenega zaslužka in stroškov za izvedensko delo, kakor tudi pravico do nagrade za to delo (249. člen ZPP);
- priče – ker je pričanje javna dolžnost ima zato priča po ZPP pravico do povračila potnih stroškov in stroškov za prehrano in prenočišče, kakor tudi do povračila izgubljenega zaslužka. Povračilo pa mora zahtevati takoj po zaslišanju, sicer to pravico izgubi. Sodišče jo je dolžno na to opozoriti (242. čl. ZPP);
- tolmača – določbe ZPP o povračilu stroškov in nagradi za priče in izvedence veljajo tudi za tolmače (256. člen ZPP);
- vročevalca – zakon določa, katere vrste pošiljke oz. spise je treba vročiti in komu se vročijo. Pisanja se vročajo praviloma po pošti, lahko pa jih vročajo tudi določeni delavci sodišča, pristojni občinski organi ali kar sodišče samo. Stranke pa lahko izkoristijo tudi možnost vročanja po pravni ali fizični osebi (t.i. zasebnemu vročevalcu). Stroške takšne vročitve mora založiti predlagatelj take vročitve;
- prevodov;
- nagrad za delo odvetnika – nagrada sodi med pravdne stroške (2. odst. 151. člena ZPP);
- stroškov zunanjega poslovanja sodišča ali drugega organa Republike Slovenije in drugih upravičenih stroškov (npr. sodni oglasi, ogledi);
- pologov varščine za stroške oziroma stroškov izvedbe postopka (predujmi) – npr. založitev stroškov za izvedbo dokaza (153. člen ZPP), plačilo predujma za stroške izvršilnih dejanj oz. varščine za neposredna dejanja, izvršbe in zavarovanja (38. člen ZIZ);
- stroškov za postavitve začasnega zastopnika – če se med postopkom pred sodiščem prve stopnje pokaže, da bi redni postopek s postavitvijo zakonitega zastopnika toženi stranki trajal predolgo, tako da bi lahko zaradi tega nastale škodljive posledice za eno ali za obe stranki, lahko sodišče na predlog in stroške tožeče stranke toženi stranki postavi začasnega zastopnika;
- stroškov za imenovanje pooblaščenca za sprejemanje pisanj – tožeča stranka ali njen zakoniti zastopnik, ki je v tujini, pa nima pooblaščenca v Republiki Sloveniji, mora ob vložitvi tožbe imenovati pooblaščenca za sprejemanja pisanj v RS. Če tožeča stranka ali njen zakoniti zastopnik ne imenuje pooblaščenca ob vložitvi tožbe, imenuje sodišče na njegove stroške začasnega zastopnika, upravičenega za sprejemanje pisanj (146. člen ZPP);
- stroškov za javne listine in potrdila, ki so potrebna v postopku pred sodiščem;
- drugih stroškov postopka.

Zakon posebej določa, da se sredstva za plačilo vseh zgoraj navedenih stroškov, razen za plačilo sodnih taks, zagotavljajo iz državnega proračuna.

Oprostitev plačila stroškov postopka je oblika BPP, ki je urejena tudi v drugih (procesnih) zakonih (Kežmah, 2002, str. 40).

2.2.5 Vrste brezplačne pravne pomoči po načinu dodelitve

ZBPP razlikuje več vrst BPP (2. odst. 2. člena ZBPP):

- redno BPP: za redno BPP gre takrat, kadar se pri odločanju o prošnji za dodelitev BPP ugotavljajo finančni položaj prosilca in drugi pogoji (11. člen, 2. odst.). O dodelitvi redne BPP praviloma odloča pristojni organ za BPP. Upravičenec bo moral v teh primerih dokazati, da izpolnjuje finančne kriterije, pristojni organ pa bo preveril tudi obstoj oz. neobstoj vsebinskih kriterijev (ZBPP, 24. člen).
- izredno BPP: pri izredni BPP se finančni položaj prosilca ne ugotavlja, če prosilec na podlagi odločbe pristojnega organa prejema denarno socialno pomoč po določbah zakona, ki ureja socialno-varstvene dajatve (2. odst. 12. člena).
- izjemno BPP: za izjemno odobritev BPP gre, če je prošnja za odobritev BPP utemeljena z družinskimi razmerami prosilca, z zdravstvenim stanjem prosilca, z izrednimi finančnimi obveznostmi, ki ga bremenijo, ali z drugimi razlogi, na katere ni mogel oz. ne more vplivati in se je zaradi njih znašel v položaju materialne ogroženosti (1. odst. 22. člena).

ZBPP v tem primeru uveljavlja določeno posebnost pri ugotavljanju finančnega položaja prosilca (22. člen), saj se lahko BPP dodeli ne glede na siceršnje določbe Zakona o finančnem položaju. Vendar pa morajo biti za izjemno odobritev BPP podani določeni razlogi.

- posebno BPP: za posebno BPP gre v primeru dodelitve BPP v zvezi z ustavno pritožbo pri ustavnem sodišču RS in za postopek pred mednarodnimi sodišči ter mednarodnimi arbitražami, če je zatrjevana kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, in če so izpolnjeni pogoji, določeni z zakonom, ki ureja ustavno pritožbo, oz. pogoji za začetek postopka ali udeležbo v postopku pred mednarodnimi sodišči ter mednarodnimi arbitražami (4. odst. 24. člena).
- nujno BPP: za nujno BPP pa gre v primeru, če bi zaradi odločanja o prošnji za BPP ali zaradi postopka za sestavo in vložitev prošnje prosilec zamudil rok za kakšno pravno dejanje in bi zaradi tega izgubil pravico opraviti to dejanje. V takem primeru se nemudoma odobri BPP samo za tisto dejanje, ki je nujno potrebno, da se prosilec izogne posledicam (1. odst. 36. člena).

Do dodelitve nujne BPP bo prihajalo praviloma v primerih, ko bi stranka zaradi postopka odobritve BPP zamudila katerega od prekluzivnih rokov (prekluzivni rok, se od instruksijskega razlikuje v tem, da se ga ne da podaljšati, in v tem, da po njegovem preteku pravica preneha). Stranki se bo BPP odobrila seveda samo za to opravilo. Če pa bi se kasneje v postopku odločanja o odobritvi BPP izkazalo, da stranka do BPP ni upravičena, bo pristojni organ postopal o neupravičenem prejetju BPP po določbah ZPP.

2.2.6 Kriteriji za dodelitev brezplačne pravne pomoči

Kriterije za dodelitev BPP lahko delimo na:

- subjektivne (finančne), ki se nanašajo na stranko, tj. na njene premoženjsko-pravne razmere in potrebo po BPP, in
- objektivne (stvarne, vsebinske), ki se nanašajo na verjetnost, da bo stranka, ki ji je dodeljena BPP, s svojim dejanjem uspela (Tratar, 2001).

2.2.6.1 Finančni kriteriji

Pri odločanju o prošnji za dodelitev redne oblike BPP se na podlagi 2. odst. 11. člena ugotavljajo:

- finančni položaj prosilca,
- drugi pogoji, določeni z ZBPP (vsebinski, objektivni pogoji).

Zakon izrecno določa, da se za nevladne organizacije in združenja, ki delujejo neprofitno in v javnem interesu ter so vpisani v ustrezen register v skladu z veljavno zakonodajo, v sporih v zvezi z opravljanjem dejavnosti v javnem interesu oz. z namenom, zaradi katerega so ustanovljeni (upravičenci iz 4. tč. 1. odst. 10. člena), finančni položaj ne ugotavlja.

2.2.6.2 Ugotavljanje finančnega položaja prosilca

Finančni položaj se na podlagi 12. člena ZBPP ugotavlja glede na prosilčeve dohodke in prejeme ter dohodke in prejeme njegove družine, ter glede na premoženje, ki ga imata prosilec in njegova družina, razen v primerih, ko ZBPP določa drugače. Finančni položaj prosilca se ne ugotavlja v primeru izredne BPP (torej če prosilec na podlagi odločbe pristojnega organa prejema denarno socialno pomoč po določbah zakona, ki ureja socialno-varstvene dajatve (tj. ZSV).

Do novele sprememb ZBPP je po 13. členu ZBPP veljalo, da se BPP odobri osebi, ki glede na svoj finančni položaj in glede na finančni položaj svoje družine ne bi zmogla stroškov sodnega postopka brez škode za svoje socialno stanje in socialno stanje svoje družine. Šteje se, da bi bilo socialno stanje prosilca in njegove družine zaradi stroškov sodnega postopka ogroženo, če mesečni dohodek prosilca (lastni dohodek) oz. mesečni povprečni dohodek na člana družine (lastni dohodek družine) ne bi presegel višine minimalne plače, ki je na dan 11. 9. 2007 znašala 538,53 EUR bruto, določene z zakonom, ki ureja minimalno plačo.

Od sprejetja novele dalje cenzus za pridobitev brezplačne pravne pomoči ni več vezan na minimalno plačo, ampak na minimalni dohodek, in sicer na dvakratnik minimalnega dohodka, ki znaša po podatkih za leto 2007, 411 EUR. Določitev novega, višjega cenzusa, tako ne samo širi kroga upravičencev, ampak tudi odpravlja neenako obravnavanje prosilcev, saj so ponekod upoštevali bruto, drugod neto minimalno plačo. (http://www.mp.gov.si/si/novinarsko_sredisce/novica/article/745/5696/?type=98&cHash=a4b019252b)

2.2.7 Kdo je po Zakonu o brezplačni pravni pomoči odgovoren za izvrševanje instituta brezplačne pravni pomoči

Za izvrševanje instituta BPP so po ZBPP odgovorni:

- *Ministrstvo za pravosodje* kot resorni organ za opravljanje nalog na področju organizacije in statusa sodišč ter kot pripravljavec ZBPP.
- *Vrhovno sodišče RS* kot pristojni organ za financiranje in poročanje o izvajanju BPP ter opravljanje drugih, z Zakonom o sodiščih določenih nalog.
- *Sodišča* kot pristojni organi za izvajanje BPP. Izvajanje BPP vključuje odločanje o odobritvi BPP, sprejemanje postopkovnih odločitev, opravljanje administrativno-tehničnih nalog s področja BPP ter nudenje pomoči prosilcem oziroma upravičencem.
- *Odvetniki, odvetniške družbe in notarji ter osebe, vpisane v register, ki ga vodi ministrstvo* kot pooblaščen osebe za izvajanje storitev BPP. Izvajanje storitev BPP vključuje izvajanje pravne pomoči odvetnikov, odvetniških družb, notarjev ter pooblaščenih oseb, ki dajejo BPP v obliki prvega pravnega nasveta oziroma pravnega svetovanja in zastopanja brez namena pridobivanja dobička in so vpisane v register, ki ga vodi ministrstvo (<http://www.rs-rs.si/rsrcs/rsrcs.nsf/I/C125718400326103C1257154003BB57B>).

3 NORMATIVNA UREDITEV BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI

3.1 SPLOŠNO O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

V teoriji človekove pravice označujemo kot *negativne* pravice (država naj se vzdrži določenih dejanj) in *pozitivne* pravice (država naj izpolni neko obveznost). Ustave držav so najprej urejale negativne pravice, pod vplivom številnih mednarodnih dokumentov pa so države v ustavah določile tudi varstvo pozitivnih pravic. Na podlagi te teoretične opredelitve lahko pravico do BPP uvrstimo med pozitivne pravice (Kežmah, 2002, str. 9).

URS v poglavju o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah pravice do BPP ne ureja neposredno, temveč jo lahko štejemo kot del pravice do učinkovitega sodnega varstva iz 23. člena Ustave.

3.2 USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Izpostavila sem naslednjo ustavno določbo, ki je pomembna pri uresničevanju pravice do BPP, in sicer:

- Pravica do sodnega varstva, ki ga opredeljuje 23. člen URS.
Po tem načelu ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter o obtožbah proti njemu brez nepotrebnega odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče. Sodi mu lahko samo sodnik, ki je izbran po pravilih, vnaprej določenih z zakonom in s sodnim redom.

Iz citiranega člena izhaja, da v okviru pravice do sodnega varstva URS ureja pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (oz. sojenja v razumnem roku), do nepristranskega in neodvisnega sodišča ter do zakonitega sodnika.

Pravica do BPP je zagotovljena tudi tujcem, pri čemer ZBPP konkretnije določa pogoje za njeno uresničevanje. ZBPP v 10. členu določa, da so upravičeni do BPP tudi tujci z dovoljenjem za stalno ali začasno prebivanje v RS in osebe brez državljanstva (apatridi), ki zakonito prebivajo v RS ter drugi tujci pod pogojem vzajemnosti ali pod pogoji in v primerih, določenih z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo RS.

3.3 ZAKON O BREZPLAČNI PRAVNI POMOČI

ZBPP je začel veljati septembra 2001. S tem zakonom se odpravljajo ovire premoženjske narave in zagotavlja uresničevanje pravice do sodnega varstva po načelu enakopravnosti, upoštevajoč socialni položaj osebe, ki brez škode za svoje preživljanje in preživljanje svoje družine te pravice ne bi mogla uresničiti. BPP po tem zakonu pomeni pravico upravičenke oz. upravičenca do celotne ali delne zagotovitve sredstev za pokritje stroškov za pravno pomoč in oprostitev plačila stroškov sodnega postopka.

V praksi to pomeni stroške pravnega svetovanja, pravnega zastopanja pred splošnimi sodišči, specialnimi sodišči, ustavnim sodiščem in pred vsemi organi, institucijami ali osebami v RS, ki so pristojni za zunajsodno poravnavanje sporov ter oprostitev plačila stroškov sodnega postopka.

Zakon opredeljuje pojem in pomen BPP, določa upravičence takšne pravne pomoči, pogoje za njeno dodelitev, oblike in obseg odobritve, osebe, pooblaščene za izvajanje storitev BPP, postopke in pristojne organe za dodelitev BPP, vprašanje spremembe okoliščin in vrnitev neupravičeno prejete BPP, njeno financiranje in način plačevanja storitev iz naslova odobrene BPP, vračilo iz tega naslova prejetih sredstev, nadzor in evidenco nad izvajanjem zakona ter BPP v domačih in tujih čezmejnih sporih.

3.4 ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O BREZPLAČNI PRAVNI POMOČI

3.4.1 Razlogi za sprejem novele Zakona o brezplačni pravni pomoči

Pri dosedanjem izvajanju zakona se je izkazalo, da je bil postopek dodeljevanja BPP precej zapleten, da je imel nekatere pomanjkljivosti in da je zato obremenjeval delo sodišč. To je ugotovilo tudi računsko sodišče, ki je v revizijskem poročilu o izvajanju instituta BPP za leto 2006 opozorilo, da bi bilo treba proučiti, kdo naj bi bili dejansko upravičeni do take pomoči, kdo naj jo izvaja, po kakšnem postopku, v kakšni obliki in obsegu, za kakšen namen naj jo država zagotavlja ter kakšni naj bosta vloga in odgovornost vrhovnega sodišča. Izvajalci BPP (predsedniki sodišč, odvetniki, notarji in osebe, ki so pri ministrstvu za pravosodje vpisane v register oseb, ki to dejavnost opravljajo brez namena pridobivanja dobička) so ocenili, da je bil postopek za dodelitev BPP zelo zapleten, ker so morali prosilci predložiti številne listine in podatke, da je bil način ugotavljanja finančnega položaja prosilcev prav tako zapleten in da so se pogosto podvajali predlogi za oprostitev plačila sodnih taks in drugih stroškov po ZBPP in po procesnih zakonih.

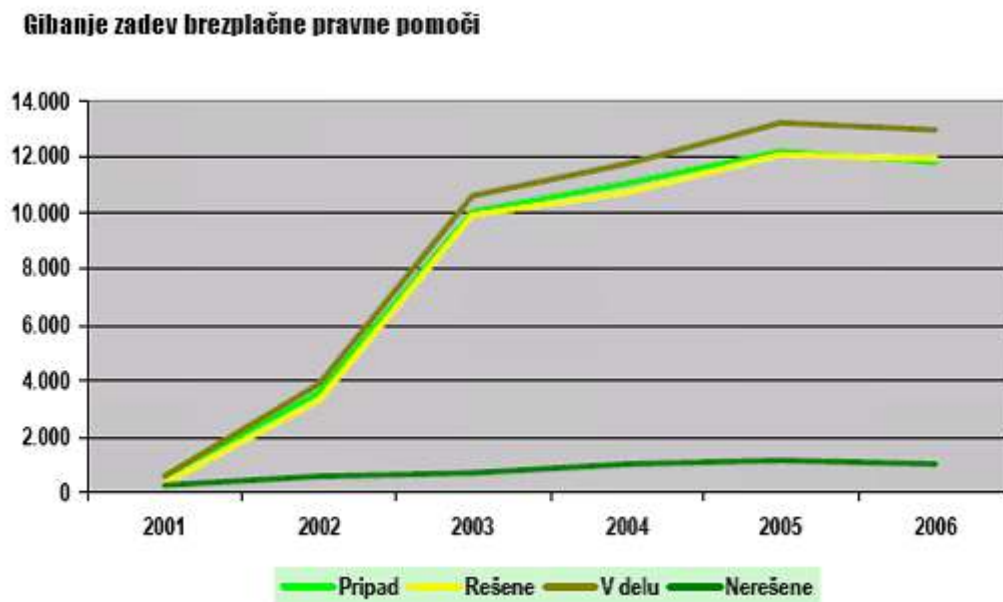
Vprašljiva naj bi bila tudi pravna pomoč pri dajanju prvega pravnega nasveta, ki ni vezana na ugotavljanje pogojev za dodelitev pravne pomoči.

Iz poročila o delu vrhovnega sodišča o izvajanju ZBPP za leto 2006 razberemo, da je rast tovrstnih zadev izredna, enako velja tudi za porabljena finančna sredstva. Sodišče je v letu 2001 prejelo 557 zadev, 3.595 v letu 2002, 10.052 v letu 2003, 11.086 v letu 2004, in 12.215 zadev v letu 2005. V letu 2001 je bilo za BPP porabljenih 150.393,00 SIT, 31.081.120,00 SIT v letu 2002, 88.803.000,00 SIT v letu 2003, 207.987.658.000,00 SIT v letu 2004 in 300.109.000,00 SIT v letu 2005. Podatki za leto 2006 so še ekstremnejši, saj je sodišče prejelo 11.862 zadev, finančna obremenitev državnega proračuna pa je znašala kar 445.456.789,00 SIT.

V primerjavi z letom 2005 so se izdatki povečali kar za 48,4 odstotkov. V strukturi vseh sredstev vrhovnega sodišča ta postavka predstavlja že 16,5 odstotni delež oziroma v strukturi celotnega proračuna sodišč 1,4 odstotka. Statistični podatki se nanašajo na delo sodišč in ne vključujejo dela oseb, ki brez namena pridobivanja dobička opravljajo dejavnost BPP s soglasjem ministra za pravosodje in so vpisane v register, ki ga vodi

ministrstvo za pravosodje in ki nudijo pravno svetovanje v obliki prvega pravnega nasveta in BPP.

Graf 1: gibanje zadev BPP med leti 2001 in 2006

Vir: Sodna statistika 2006, Ministrstvo za pravosodje

Tabela 1: gibanje zadev BPP med leti 2001 in 2006

Leto	Nove zadeve
2001	557
2002	3.595
2003	10.052
2004	11.086
2005	12.215
2006	11.862

Vir: Sodna statistika 2006, Ministrstvo za pravosodje

Graf 2: sredstva za BPP v (SIT) med leti 2001 in 2006

Sredstva za Bpp (v SIT)

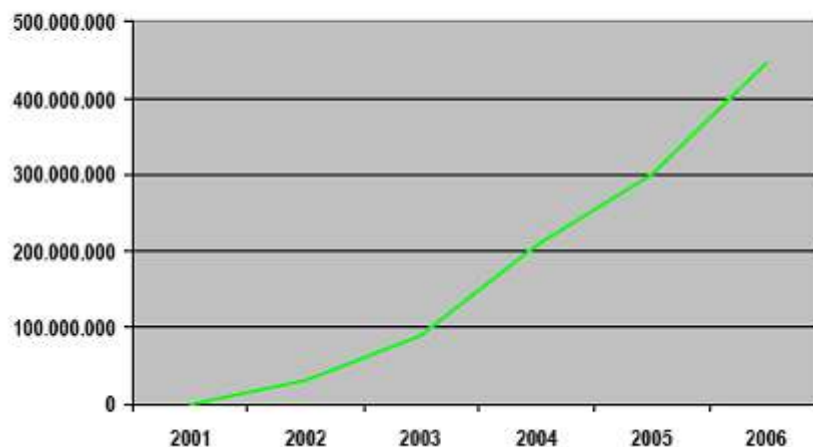

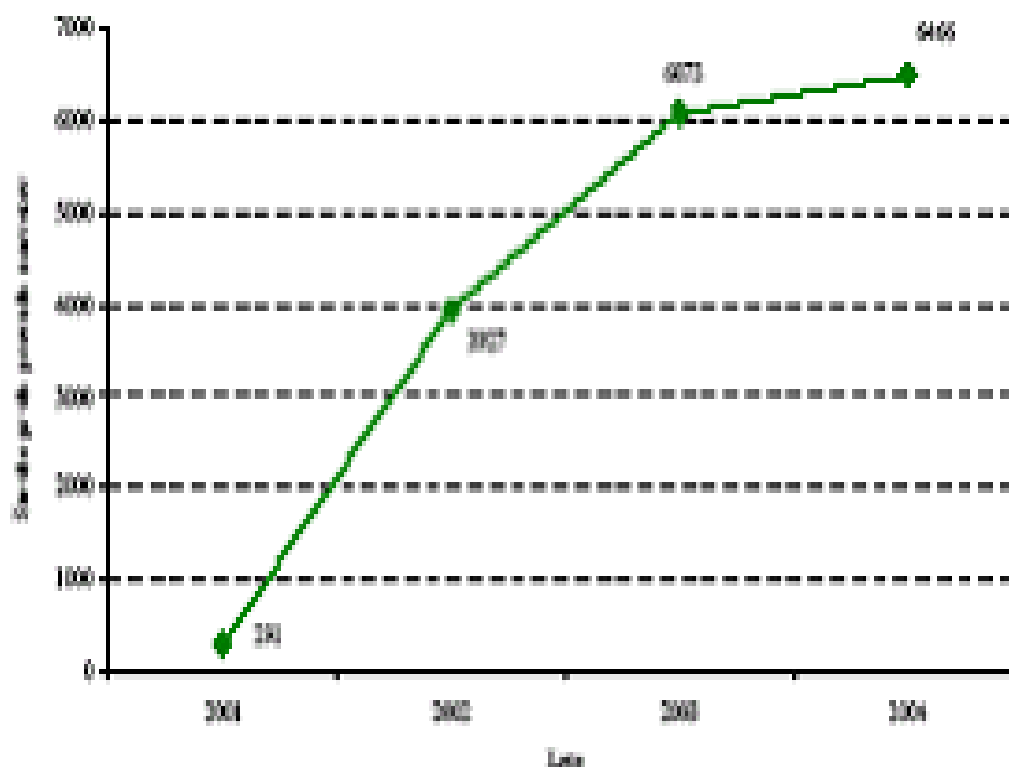
Tabela 2: Poraba sredstev za BPP med leti 2001 in 2006

Leto	Poraba sredstev (SIT)
2001	150.393
2002	31.081.120
2003	88.803.000
2004	207.987.658
2005	300.109.000
2006	445.456.789

Vir: Sodna statistika 2006, Ministrstvo za pravosodje

Tudi število opravljenih prvih pravnih nasvetov ter proračunska sredstva iz leta v leto naraščajo. Podatki iz sodne statistike kažejo, da je bilo v letu 2006 na sodiščih nujenih 6.466 prvih pravnih nasvetov, statistika ministrstva za pravosodje pa kaže, da je bilo pri registriranih osebah nujenih 9.295 prvih pravnih nasvetov, kar predstavlja 9,5 odstotno povečanje glede na leto 2005, ko je bilo nujenih 8.490 prvih pravnih nasvetov. V letu 2006 je bilo tako skupaj nujenih 15.761 prvih pravnih nasvetov. Za nujenje prvih pravnih nasvetov s strani oseb, ki so registrirane pri ministrstvu za pravosodje, je bilo v letu 2006 izplačanih 165.587.00 EUR oziroma 39.681.484 SIT.

Graf 3: Število opravljenih prvih pravnih nasvetov med leti 2001 in 2004

Vir: Sodna statistika 2006, Ministrstvo za pravosodje

Iz grafa je razvidno, da se je število prvih pravnih nasvetov, ki jih izvajajo strokovne službe na sodiščih, v obdobju med letoma 2001 in 2004 povečalo za dvaindvajsetkrat.

Novela se je nanašala na poenostavljanje posameznih delov postopka dodeljevanja BPP, zlasti na tiste institute in določbe zakona, ki so bili nejasni in so v praksi povzročali največ problemov. Šlo je za vprašanje, ali naj se pri ugotavljanju pogojev upoštevajo bruto ali neto dohodki, vprašanje meril za dodelitev BPP in pridobivanje dokazil o izpolnjevanju pogojev za dodelitev BPP in sredstev za BPP, vprašanje, kako se izbirajo osebe, ki so pooblaščenice za izvajanje BPP, in vprašanje, ali naj se pri odločanju o nepravilno prejeti BPP upošteva tudi sprememba premoženjskega stanja zaradi sodne ali zunajsodne poravnave, ter vprašanje načina izvršitve odločbe o nepravilno prejeti BPP. Kljub temu da bi predvidene spremembe povzročile nekoliko zmanjšanje števila upravičencev, je treba poudariti, da to ne bi šlo v škodo tistih posameznikov, ki so do BPP resnično upravičeni.

Dosedanja praksa podeljevanja BPP zastavlja tudi nekaj drugih vsebinskih vprašanj. Ali naj bo BPP za prvi pravni nasvet še vedno priznana brez ugotavljanja pogojev, ali naj strokovna služba za BPP še vedno sama ugotavlja izpolnjevanje finančnih pogojev, ali naj se v sistem vključi kakšen drug organ in kako uvesti elektronsko vodeno evidenco o BPP za vso državo oziroma za vse organe, ki odločajo o podelitvi BPP. Takšna evidenca, ki bi morala v vsakem trenutku odražati dejansko stanje obsega, vrst in oblik dodeljene BPP v posamezni zadevi in za vsako stranko posebej, bi bistveno pripomogla k nadzoru nad upravičenostjo dodeljevanja te pomoči, zmanjšanju možnosti zlorabe in k racionalnejši

porabi proračunskih sredstev. Tudi ureditev teh institutov zahteva parcialno spreminjanje in dopolnjevanje zakona.

Ker novela zakona v primerih nudenja pravne pomoči za prvi pravni nasvet uveljavlja ugotavljanje pogojev, so pričakovani učinki zakona za proračun pozitivni, saj bodo zmanjšali obseg stroškov, potrebnih za izvajanje BPP. To bo omogočilo tudi pravočasno plačevanje nagrad in povrnitev stroškov osebam, ki tako pravno pomoč nudijo. Na sodiščih je bilo v letu 2006 nudenih 6.744 prvih pravnih nasvetov, s strani registriranih oseb pri ministrstvu za pravosodje pa 9.295, kar skupaj znaša 15.761 prvih pravnih nasvetov. Za nudenje prvih pravnih nasvetov s strani oseb, ki so registrirane pri ministrstvu za pravosodje, je bilo v letu 2006 izplačanih približno 165.587,00 EUR oziroma 39.681.268,00 SIT. Iz grobih ocen izhaja, da naj bi bilo okoli 12 odstotkov prvih pravnih nasvetov nudenih neupravičeno, torej osebam, ki pogojev izpolnjujejo.

Če izhajamo iz te predpostavke in novosti, ki jih uvaja novela, to je, da bodo morali prosilci tudi za prvi pravni nasvet izpolnjevati strožje pogoje, se predvideva zmanjšanje odhodkov iz proračuna do 40.000,00 EUR. Treba je poudariti, da gre tu le za grobo oceno zmanjšanja odhodkov iz proračuna, saj je nemogoče natančno oceniti, koliko neupravičenih prvih pravnih nasvetov je bilo danih v preteklosti, glede na to da po veljavni zakonodaji zanje ni treba izpolnjevati nobenih pogojev. Iz navedenega tudi izhaja, da za izvajanje novele zakona ne bodo potrebna dodatna proračunska sredstva. Novela nima učinka na druga javna finančna sredstva.

Razloga za sprejem predlaganega zakona sta torej potreba po odpravi nekaterih nejasnosti in nedorečenosti v besedilu veljavnega zakona, ki povzročajo različne razlage in sodno prakso glede odločujočih vprašanj in institutov znotraj sistema BPP, ter uvedba nekaterih institutov, ki bodo vsebinsko dogradili sedanji sistem ureditve izvajanja BPP, kot so nudenje prvega nasveta upravičencu ter ureditev elektronskega vodenja evidence postopkov BPP.

(http://www2.gov.si/zak/Pre_Zak.nsf/ea44cfb11eb9b5fdc1256611004e9baa/8c9365c1669a82f9c12573d0002e9e49?OpenDocument)

3.4.2 Novela Zakona o brezplačni pravni pomoči

Novela ZBPP, ki je bila sprejeta v državnem zboru 26. 2. 2008 in je začela veljati 22. 3. 2008, prinaša nekatere bistvene novosti.

Na novo je poenotila pogoje za BPP s socialnimi transferji, določila novi cenzus in dopolnila določbe o ugotavljanju dohodkovnega in premoženjskega stanja prosilca na način, da je poenotila določbe o ugotavljanju dohodka z določbami Zakona o socialnem varstvu. Cenzus za pridobitev BPP sedaj ni več vezan na minimalno plačo, ampak na minimalni dohodek, in sicer na dvakratnik minimalnega dohodka, ki znaša po podatkih za leto 2007 411,00 EUR. Določitev novega, višjega cenzusa tako ne samo širi kroga upravičencev, ampak tudi odpravlja neenako obravnavanje prosilcev, saj je ponekod veljala minimalna bruto, drugod neto plača.

Novela zakona določa, da je treba tudi za prvi pravni nasvet izpolnjevati določene pogoje. Ta institut je bil v preteklosti pogosto zlorabljen, saj so se ga posluževali tudi državljani, ki imajo zadostna finančna sredstva in niso socialno šibki. Z novelo je ukinjeno tudi nudenje prvega pravnega nasveta v službah za BPP na sodiščih, ker je bila kakovost takega nasveta vprašljiva, saj so ga pogosto nudili pripravniki.

Z namenom razbremenitve vrhovnega sodišča, doseganja večje odgovornosti za gospodarjenje s sredstvi in odprave nepotrebne administrativnega dela se BPP po noveli financira enako kot druge naloge sodišča – preko proračunov pristojnih sodišč (v tem primeru okrožnih).

Z novelo zakona se je uvedlo elektronsko vodenje evidence BPP na način, da bodo okrožna sodišča vodila vsaka svojo evidenco o vrstah, oblikah in porabljenih sredstvih, centralno evidenco o tem pa bo vodilo vrhovno sodišče. Zaradi enakega obravnavanja upravičenca do BPP in tistega, ki si odvetnika plača sam, lahko po novem upravičenec do brezplačne pravne pomoči izbere izvajalca BPP sam (torej kateregakoli odvetnika), ta pa izvajanje lahko zavrne samo iz opravičljivih razlogov.

Po ugotovitvah računskega sodišča je bilo po dosedanji ureditvi izterjanih le 20 odstotkov sredstev neupravičeno pridobljene BPP, zato se z novelo odpravlja sistem izvršbe po sodni poti in uvaja sistem prisilne izterjave s strani davčnega organa.

Novela zakona olajšuje postopek odobritve BPP s tem, da podatke o premoženjskem stanju prosilca in njegovih družinskih članih (gre za podatke iz centralnega registra prebivalstva, podatke o vključitvi v vzgojni ali izobraževalni zavod, o invalidnosti, o izplačanih pokojninah, invalidnini, varstvenem dodatku, dodatku za pomoč in postrežbo, o brezposelnih osebah, o obdavčljivih dohodkih in premoženju davčnih zavezancev, podatke o kapitalskih naložbah, o zaposlitvi, o izplačilih plač, o lastništvu motornih vozil, o lastništvu nepremičnin ...) ugotavlja pristojni organ BPP (strokovna služba brezplačne pravne pomoči) po uradni dolžnosti, na podlagi pisne izjave prosilca o njegovem premoženjskem stanju in premoženjskem stanju njegovih družinskih članov. Pisno izjavo poda prosilec pod kazensko in premoženjsko odgovornostjo na obrazcu, ki je del prošnje za BPP.

http://www.mp.gov.si/si/novinarsko_sredisce/novica/article/745/5696/?type=98&cHash=a4b019252b

3.4.3 Poglavitne rešitve Zakona o brezplačni pravni pomoči

a) Pri določbah o ugotavljanju dohodkovnega in premoženjskega stanja prosilca sklicevanje na določila predpisov, ki so podlaga za dodeljevanje drugih socialnih transferjev

Računsko sodišče je v revizijskem poročilu opozorilo, da je treba ponovno preučiti, kdo naj bi bili upravičenci do BPP. Ker je BPP namenjena socialno šibkejšim prebivalcem, je treba pogoje za dodelitev BPP poenotiti z drugimi socialnimi transferji, ki jih po navadi socialno šibkejši prejemajo. Tako naj bi preprečili absurdne situacije, do katerih pride zaradi neenotnih kriterijev različnih socialnih transferjev.

S takšno spremembo se bo po pričakovanjih krog upravičencev do BPP nekoliko zožil, hkrati pa ne bodo skrčene pravice tistih, ki pravice do sodnega varstva ne morejo uresničiti drugače. Novela odpravlja tudi nejasnosti pri ugotavljanju osebnega dohodka prosilca in njegove družine (neto ali bruto).

Novela jasno določa, da se dohodki upoštevajo v neto znesku, kar pomeni, da se upoštevajo dohodki po plačilu obveznih prispevkov za socialno varnost, nikakor pa se sem ne štejejo različni drugi odtegljaji, kot so na primer krediti. Poleg tega spremembe in dopolnitve zakona dopolnjujejo določbe o družinskih članih, saj so se v praksi pojavljali

primeri, ko na primer polnoletnemu otroku, ki so ga starši še vedno dolžni preživljati in ki je samostojna stranka v sodnem postopku.

b) Določitev novega cenusa in dopolnitev določb o ugotavljanju dohodkovnega in premoženjskega stanja prosilca

Bistvena novost novele zakona je določitev novega dohodkovnega cenusa, ki se ne veže več na minimalno plačo, ampak na osnovni znesek minimalnega dohodka, ki je urejen v zakonu, ki ureja socialno-varstvene storitve.

Novela določa nov dohodkovni cenus v višini 2-kratnika osnovnega zneska minimalnega dohodka.

S spremembo cenusa se uvaja skladnost pri dodeljevanju denarne socialne pomoči in BPP. Osebe, ki so prejemniki denarne socialne pomoči, prejmejo avtomatično tudi BPP, če zanj zaprosijo, strokovna služba za BPP pa ne ugotavlja izpolnjevanja finančnih pogojev.

Sprememba cenusa je zato zelo pomembna pri uskladitvi obeh socialnih transferjev, saj bi po noveli zakona oba temeljila na isti osnovi.

c) Nova ureditev prvega pravnega nasveta

Po noveli zakona se daje prvi pravni nasvet v okviru BPP le tedaj, ko prosilec izpolnjuje pogoje iz tretjega poglavja zakona.

Izkazalo se je namreč, da se številni državljani poslužujejo te oblike pravne pomoči, čeprav očitno ne izpolnjujejo pogojev. To seveda spreminja smisel nudenja te oblike BPP in neupravičeno obremenjuje izvajalce BPP, prav tako pa tudi proračunska sredstva, namenjena za BPP. Po grobih ocenah naj bi bilo neupravičeno nudenih prvih pravnih nasvetov okoli 12 odstotkov.

Poleg tega novela ukinja nudenje prvega pravnega nasveta v službah za BPP na sodiščih. Strokovne službe sodišč se razlikujejo namreč po kadrovski strukturi, pri čemer so pri nudenju prvega pravnega nasveta na posameznih sodiščih vključeni celo sodniški pripravniki. Pri tem se postavlja vprašanje zagotavljanja kakovostnega izvajanja prvega pravnega nasveta oseb, ki se usposablja za opravljanje pravniškega državnega izpita, predvsem zaradi kratkega časovnega obdobja, ki je na voljo za opravljanje nalog s področja BPP.

Dvom o zagotavljanju kakovostnega prvega pravnega nasveta izhaja iz njegove vsebine, ki vključuje pojasnilo upravičencu o pravnem položaju v njegovi zadevi in nasvet o možnosti za sklenitev zunajsodne poravnave, kot tudi za seznanitev s pravicami in obveznostmi glede postopka izvajanja BPP ter občasno tudi velike psihične obremenitve na delovnem mestu.

d) Financiranje BPP preko proračunov pristojnih sodišč

Financiranje BPP se bo zagotovilo na enak način kot financiranje drugih nalog sodišč, to je z zagotovitvijo sredstev v proračunih okrožnih sodišč. S tem bo odpravljeno nepotrebno administrativno delo, ki po veljavni ureditvi obremenjuje sodišča, še posebej vrhovno sodišče, ne prispeva pa k boljšemu delovanju sistema BPP.

e) Elektronsko oblikovana evidenca o brezplačni pravni pomoči

Novela uvaja tudi elektronsko vodeno evidenco o vrstah, oblikah in porabljenih sredstvih iz naslova dodeljene BPP ter o prosilcih za BPP pri pristojnih sodiščih in skupno evidenco o BPP, ki jo bo vodilo vrhovno sodišče za vso državo in bo obsegala podatke o navedenem v smislu centralizirane evidence. Ta evidenca bo vključevala tudi BPP v domačih in tujih sporih. Način vodenja, obseg podatkov in druga vprašanja, povezana z navedenimi evidencami, bodo urejeni s podzakonskim aktom ministra za pravosodje.

f) Možnost prosilca, da si sam izbere izvajalca BPP

Za učinkovito in uspešno zastopanje po odvetniku je nujno zaupanje med odvetnikom in klientom, zato mora imeti prosilec najprej možnost, da si odvetnika izbere sam. Če si ga ne, mu bo ta dodeljen s strani pristojnega organa za BPP. Po veljavni ureditvi lahko prosilec prošnji za BPP priloži predlog za določitev odvetnika ali osebe, ki je vpisana v register. Prosilec si izvajalca BPP lahko izbere le iz seznama, ki ga organu predloži območni zbor odvetnikov, iz seznama, ki ga predloži notarska zbornica, ali iz registra, ki ga vodi ministrstvo za pravosodje. S takšno omejitvijo pri izbiri izvajalca BPP se prosilca spravlja v neenak položaj pri pravici do sodnega varstva z osebami, ki si pooblaščenca prosto izbirajo. Novela to neenakost odpravlja in daje tudi prosilcu BPP možnost izbire izvajalca BPP.

g) Spremenjen postopek izterjave neupravičeno prejete BPP

Statistike kažejo, da je iz naslova neupravičeno prejete BPP izterjanih le okoli 20 odstotkov sredstev, zato je treba določila, ki se navezujejo na izvršbo ustrezno spremeniti oziroma dopolniti. Z novelo zakona se odpravlja dosedanji sistem izvršbe po sodni poti in uvaja sistem prisilne izterjave s strani davčnega organa po zakonu, ki ureja prisilno izterjavo davkov. S tem se uvaja hitrejši način izterjave dolgovanih zneskov in zagotavlja racionalnejše razpolaganje s proračunskimi sredstvi.

(http://www2.gov.si/zak/Pre_Zak.nsf/ea44cfb11eb9b5fdc1256611004e9baa/8c9365c1669a82f9c12573d0002e9e49?OpenDocument)

3.5 ZAKON O ODVETNIŠTVU

Odvetništvo je kot del pravosodja samostojna in neodvisna služba. Odvetnik, ki je pri svojem delu samostojen in neodvisen, si pravico za opravljanje svojega svobodnega poklica pridobi z vpisom v imenik odvetnikov. Svoj poklic lahko opravlja individualno ali pa v odvetniški družbi, v skladu z ZOdv.

V okviru opravljanja svojega poklica:

- pravno svetuje,
- zastopa in zagovarja stranke pred sodišči in drugimi državnimi organi,
- sestavlja listine,
- zastopa stranke v njihovih pravnih razmerjih.

Pred sodišči lahko stranko proti plačilu zastopa samo odvetnik, če zakon ne določa drugače. Odvetnik iz druge države lahko ob pogoju vzajemnosti zastopa stranke pred sodišči in drugimi državnimi organi v RS (Uradni list RS, št. 18/93).

3.6 ZAKON O NOTARIATU

Notariat je javna služba, ki jo opravljajo notarji ali notarke (v nadaljevanju notar) kot svoboden poklic. Delovno področje in pooblastila določa zakon. Notarji kot osebe javnega zaupanja:

- sestavljajo javne listine o pravnih poslih, izjavah volje oz. dejstvih, iz katerih izvirajo pravice
- prevzemajo listine v hrambo, denar in vrednostne papirje pa za izročitev tretjim osebam ali državnim organom,
- opravljajo vse oblike alternativnega reševanja sporov,
- po nalogu sodišč izvajajo opravila, ki se lahko odstopijo po zakonu,
- izvajajo druga opravila, za katera jih pooblašča zakon.

Prihodki notarjev kot oseb javnega zaupanja so javni. Poleg prihodka so javni tudi njegova ime in priimek ter naslov sedeža notarske pisarne. Te podatke brezplačno posreduje notarska zbornica.

NOTARSKÉ LISTINE

Notarske listine so po Zakonu o notariatu notarski zapisi, notarski zapisniki in notarska potrdila. Pri čemer pa so notarske listine in njihovi odpravki javne listine le, če so bile pri njihovem sestavljanju oziroma odpravljanju upoštevane vse bistvene formalnosti, določene v zakonu (ZN, 3. člen). Notarski zapis je po 4. členu izvršilni naslov, če je v njem določena obveznost nekaj dati, storiti, opustiti ali trpeti. Stranka lahko od notarja zahteva, da sestavi tudi zasebno listino. Notar lahko stranko zastopa kot pooblaščenec v nepravdnih zadevah pred sodišči in v nespornih stvareh pred drugimi državnimi organi, če so zadeve v neposredni zvezi s kakšno notarsko listino, sestavljeno pri notarju (ZN, 5. člen). Notarska listina ima ob pogoju vzajemnosti enako pravno veljavo, če je izdana v tuji državi kot notarska listina, ki je izdana v RS (Uradni list RS, št. 13-512/1994).

4 PRIMERJAVA UREDITVE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI Z ITALIJO IN NEMČIJO

Obravnavano problematiko sem v nadaljevanju primerjala z Italijo in Nemčijo. Primerjala sem pomen BPP, prošnjo za dodelitev BPP, stroške postopka, pooblaščenca in upravičenca BPP ter plačilo izvajalcem BPP.

Ob koncu poglavja sem glede na razpoložljivo literaturo podala zgolj osnovne informacije o sistemu BPP v Italiji in Nemčiji.

4.1 POSTOPEK DODELITVE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI V ITALIJI

4.1.1 Pomen brezplačne pravne pomoči

BPP ustreza italijanskemu institutu »zastopanja pred sodiščem, ki ga krije država«, in sicer za zaščito socialno ogroženih obtožencev, na osnovi katerega so takšne osebe oproščene plačila določenih stroškov (ki so znani kot stroški, ki se pripisujejo državi), druge stroške pa krije država.

Če je oseba upravičena do BPP, ji ni treba plačati običajne takse, plačil za uradna obvestila, določenih taks, kot so takse matičnega urada, sodne hipoteke in zemljiškega registra ter avtorskih pravic.

Država krije naslednje stroške:

- honorarje in izdatke odvetnika,
- stroške prevoza in stroške, ki so jih utrpeli sodniki, uradniki in sodni delavci za opravljanje svojih dolžnosti zunaj sodišča,
- stroške prevoza in stroške, ki so jih utrpeli priče, sodni delavci in priče izvedenci,
- stroške objave kakršnegakoli obvestila v zvezi z odločitvijo sodnika,
- stroške uradnega obvestila.

Država ima pravico do povračila stroškov. Od stranke, ki je upravičena do BPP, lahko zahteva plačilo v primerih:

- če je ta zmagala v postopku ali
- se je spor poravnal in je stranka dobila vsaj šestkratni znesek stroškov nastalih izdatkov ali
- če so postopki prekinjeni.

Za primere, ko se pravda izbriše iz seznama sodnih zadev ali je ustavljena zaradi opustitve dejanja ali izpolnitve pravnih zahtev s strani strank, obstajajo posebne določbe.

4.1.2 Prošnja za dodelitev brezplačne pravne pomoči

Vsak državljan, ki meni, da izpolnjuje zakonske zahteve, lahko zahteva BPP, ne da bi uporabil vnaprej natisnjene obrazce v katerikoli fazi ali stopnji postopka, vlogo pa mora podpisati.

Podpis mora biti overjen s strani odvetnika stranke. Vlogo je treba podpisati v prisotnosti člana osebja sodišča, lahko pa se jo vloži skupaj z neoverjeno fotokopijo dokumenta, ki dokazuje identiteto podpisnika.

Vloga se lahko pošlje preko telefaksa ali elektronske pošte ob upoštevanju ustreznih formalnosti. Vložiti jo je treba na običajnem (nežigosanem) papirju in vsebovati mora naslednje podatke, ker je sicer neveljavna:

1. prošnjo z BPP in navedbo postopka, če se je ta že začel,
2. osebne podatke zadevne osebe in njenih družinskih članov, skupaj z njihovimi davčnimi številkami,
3. izjavo vlagatelja, da je njegov ali njen dohodek takšen, da mu zagotavlja BPP in navedbo skupnega dohodka, ki se upošteva pri presoji,
4. ime podjetja, ki se ga do zaključka pravde obvešča o znatnih nihanjih v dohodku v prejšnjem letu v roku 30 dni od preteka enega leta od predložitve vloge, ali predhodna obvestila v zvezi z nihanji.

Da bi bila dopustna, mora vloga vsebovati izjavo o dejanskem in pravnem stanju, ki se lahko uporabi za odločitev, da zahtevek ni očitno neutemeljen, skupaj z izrecno navedbo dokazov, ki se bodo predložili.

V primeru dohodka, ki je bil ustvarjen v tujini, morajo državljani držav, ki niso članice EU, priložiti potrdilo pristojnega konzulata, ki potrjuje resničnost izjave.

Na zahtevo sodnika ali pristojne odvetniške zbornice mora vlagatelj predložiti dokumente, ki dokazujejo resničnost njegove izjave, v nasprotnem primeru vloga ni dopustna.

Vloži jo lahko samo vlagatelj ali odvetnik vlagatelja, lahko pa se pošlje s priporočeno pošto na odvetniško zbornico okrožja, kjer bo sodnik obravnaval zadevo; če pa zadeva ni v teku, se pošlje tja, kjer ima sedež sodnik, ki pozna glavna dejstva zadeve.

Če je zadeva v fazi pritožbe, je pristojni organ odvetniška zbornica, kjer je sodnik izdal izpodbijano odločbo vlagatelju odobri BPP v roku desetih dni, če je prepričana, da dohodek ne presega določenega najvišjega zneska in da zahtevki vlagatelja niso očitno neutemeljeni.

Če je sprožena civilna tožba za odškodnino v zvezi s kazenskim postopkom, se mora vloga predložiti ali dostaviti v pisarno sodnika, ki vodi pravdo in ki bo odločil o tej vlogi.

4.1.3 Stroški postopka

Upravičenci do BPP so oproščeni plačila stroškov postopka, ki so določeni po zakonu, vključno s stroški imenovanja strokovnjaka, da deluje v imenu upravičenca do BPP, vendar pomoč ne pokriva stroškov zunajsodnega svetovanja.

Honorar in izdatke odvetnika odredi sodnik na koncu vsake faze ali stopnje postopka in na koncu postopka.

Izdatki in honorarji se določijo tudi za sodnikovega pomočnika in vsakega strokovnjaka, ki deluje v imenu upravičenca.

O odločitvi glede plačila stroškov se obvesti upravičenca do BPP in udeležene stranke, vključno z javnim tožilcem. Odločitev lahko spodbijajo.

Odvetnik upravičenca, pomočnik sodnika in upravičenčev strokovnjak ne smejo zaprositi za kakršnokoli plačilo ali nadomestilo, ki ni zakonsko določeno, ali ga od stranke prejeti. . Vsak drugačen dogovor je ničen in vsaka kršitev te prepovedi se šteje za resen disciplinski prekršek.

NAČIN KRITJA STROŠKOV, KADAR SE UPRAVIČENCU LE DELNO DODELI BREZPLAČNA PRAVNA POMOČ

Predpisi o BPP ne urejajo delne dodelitve BPP.

Stroški postopkov so sestavljeni iz:

- običajnega plačila za uvrstitev na seznam udeležencev v pravdi in
- drugih stroškov postopka, ki nastanejo v primeru strokovnega svetovanja in plačila avtorskih pravic.

Običajno plačilo se plača na vsaki stopnji presojanja in za vsak civilni postopek, vključno s prisilnimi in prostovoljnimi stečajnimi postopki, razen če zakon ne določa drugače.

Plačilo ni potrebno:

- v postopkih v zvezi z družino določene osebe,
- v postopkih s pravnim statusom ali sposobnostjo (pri razvezah, določbah, ki se nanašajo na mladoletne osebe in premoženjska razmerja med zakoncema ...)
- v preventivnih postopkih (začasni ukrepi za zavarovanje plačila dolga),
- v zemljiškoknjižnih postopkih,
- postopkih za izvršbo dobave in izročitve,
- v postopkih v zvezi s plačili za otrokovo vzdrževanje,
- v vseh postopkih, ki se nanašajo na otroke (postopek glede starševske odgovornosti),
- ko to določajo pravila o pristojnosti.

Običajno plačilo se ne zahteva v primeru civilnih postopkov:

- za odškodnino v zvezi s kazenskimi postopki, kjer se zahteva samo to, da se prestopnik obsodi,
- če se zahtevek vloži za odškodnino, četudi samo alternativno, je treba stroške plačati, če se zahtevku ugodí.

Taksa znaša najmanj 62,00 EUR in največ 930,00 EUR glede na naravo in vrednost spornega predmeta.

Vsaka stranka nosi stroške zaključenih ali sproženih postopkov in vseh ukrepov, ki so potrebni za te postopke, če tako določa zakon ali sodnik (npr. honorarji za svetovanje).

V primerih, ko je stranka upravičena do BPP, nosi vse stroške država. V primerih, ko je stranka BPP prejela neupravičeno, mora celotno denarno pomoč vrniti.

4.1.4 Pooblaščenci za brezplačno pravno pomoč

Pooblaščenci za BPP so odvetniki. Upravičenci do BPP lahko imenujejo odvetnika s seznamov odvetnikov za BPP, ki ga sestavijo odvetniške zbornice pri sodiščih druge stopnje okrožja sodnika, ki so mu znana glavna dejstva zadeve, ali sodnika, pred katerim je postopek v teku.

Poleg tega lahko upravičenci do BPP imenujejo tudi izvedence, če zakon to dovoljuje.

Če je zadeva v pritožbeni fazi, se odvetnik izbere iz seznamov, ki jih sestavijo odvetniške zbornice pri drugostopenjskem sodišču, kjer ima sodnik, ki je izdal spodbijano odločbo, svoje prostore.

Seznam odvetnikov za BPP vključuje strokovnjake, ki so zaprosili za to, da se jih uvrsti na seznam in ki imajo potrebne kvalifikacije za zastopanje strank.

Odvetniška zbornica sprejme odločitev glede vključitve odvetnikov na seznam na osnovi:

- odnosa določenega odvetnika,
- strokovnih izkušenj, ki jih je pridobil v obdobju vsaj šestih let,
- dejstva, da zoper določenega odvetnika niso bili uvedeni disciplinski ukrepi.

Odvetniki se lahko kadarkoli črtajo s seznama. Seznam se obnavlja vsako leto in je dostopen za javnost v vseh sodniških prostorih v določenem okrožju.

Odvetnik, ki zastopa upravičenca do BPP, mora zaprositi za obvestilo, da se je postopek prekinil, če se je primer umaknil s seznama sodnih zadev, zaradi pasivnosti strank (v skladu s 309. poglavjem Zakonika o civilnem postopku).

Če tega ne stori, se to obravnava kot disciplinski prestopok.

4.1.5 Upravičenci do brezplačne pravne pomoči

V civilnih postopkih in nepravdnih zadevah (npr. razveza, skrbništvo nad otroki, odločbe glede starševske odgovornosti) so socialno ogroženi toženci upravičeni do BPP, v kolikor so njihovi razlogi dovolj jasno utemeljeni.

Do BPP je upravičen vsakdo z obdavčljivim dohodkom, ki ne presega 9.269,22 EUR, kar je razvidno iz najnovejše davčne napovedi. Dohodkovni prag se prilagaja vsaki dve leti z odredbo ministrstva za pravosodje.

V primerih, ko zadevna stranka živi z zakoncem ali drugimi družinskimi člani, se kot dohodek šteje celoten družinski dohodek, vključno z vlagateljevim.

Pri ocenjevanju dohodka se upošteva tudi dohodek, ki po zakonu ni obdavčen.

V primeru spodbijanja osebnih pravic ali v pravnih, kjer so interesi vlagatelja v navzkrižju z interesi drugih članov ožje družine, s katero prebiva, se upošteva samo osebni dohodek.

Ko nastopijo okoliščine ali dejstva, ki sprožijo pravne postopke, se tujim državljanom in osebam brez državljanstva s pravno veljavnim prebivališčem v Italiji, priznavajo enake pravice kot italijanskim državljanom. Enako velja za neprofitne organizacije ali združenja, ki ne opravljajo gospodarskih dejavnosti (Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah, Pravna pomoč – Italija, 2007).

4.1.6 Plačilo izvajalcem brezplačne pravne pomoči

Honorar in izdatke odvetnika odredi sodnik na koncu vsake faze ali stopnje postopka in na koncu postopka (Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah, Pravna pomoč – Italija, 2007).

Po pogovoru z odvetniško pisarno v Italiji, ki jo vodi odvetnik Marco Mizzon, sem ugotovila, da naročilo za plačilo nagrade za opravljeno odvetniško storitev lahko odredi državni administraciji izključno sodnik, ki je vodil postopek. Državna administracija izplača odvetniku nagrado za opravljeno storitev šele takrat, ko se v njeni blagajni nabere dovolj denarja, da lahko istočasno poravnata tudi ostale administrativne stroške sodišča, kot so stroški telefona, pisarniškega poslovanja itn. Zaradi navedenega se izplačilo nagrade opravi le dvakrat letno, kar pomeni, da lahko odvetnik dobi izplačilo za opravljeno storitev šele v dveh do treh letih.

Zato se odvetniki z dolgoletnim delovnim stažem in izkušnjami izogibajo zagovarjanju po BPP. BPP tako zastopajo le odvetniki začetniki, ki si želijo pridobiti delovne izkušnje. S tem so odvetniške storitve zaradi pomanjkanja finančne motivacije bistveno slabše. (http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_aid/legal_aid_ita_sl.htm).

4.2 POSTOPEK DODELITVE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI, KI SE IZVAJA V NEMČIJI

4.2.1 Pomen brezplačne pravne pomoči

V Nemčiji področje BPP ni enotno urejeno, saj obstajajo razlike med pomočjo v obliki pravnega svetovanja (*Beratungshilfe*) in pomočjo v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka (*Prozesskostenhilfe*).

Zakon o pravnem svetovanju in zastopanju (*Beratungshilfegesetz*), sprejet leta 1980, zagotavlja ljudem z nizkimi dohodki, da prejmejo pomoč za stroške pravnega svetovanja in zastopanja zunajsodnega postopka. V Nemčiji pravna pomoč po navedenem zakonu ni v celoti brezplačna, ker mora upravičenec osebi (odvetniku), ki mu nudi pravno pomoč plačati neke vrste pristojbino v višini 10,00 EUR. Pomoč za kritje stroškov postopka je urejena v Zakonu o pravnem postopku in pomeni obročno odplačevanje stroškov postopka, pri čemer je višina obroka odvisna od premoženjskega stanja upravičenca.

V skladu s predpisi o pomoči prejmejo osebe, potrebne pomoči, pomoč za vodenje sodnega postopka v obliki oprostitve plačila stroškov.

Pomoč v obliki pravnega svetovanja, če je potrebno pa tudi zastopanje, se odobri v civilnih zadevah, vključno z delovnimi, upravnimi, ustavnimi in socialnimi zadevami. V kazenskih zadevah in zadevah, ki vključujejo upravne prekrške, se odobri le svetovanje. V zadevah, v katerih je treba uporabiti zakonodajo drugih držav, se pomoč v obliki pravnega svetovanja odobri, če obstaja zveza z Nemčijo. Pri zadevah, povezanih z davčnim pravom, se pomoč v obliki pravnega svetovanja ne odobri.

Pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka se zagotovi za vse vrste civilnih zadev, za zadeve, ki vključujejo prostovoljno sodno pristojnost, in zadeve, vložene pri delovnih, upravnih, socialnih in davčnih sodiščih. Pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka se ne odobri obdolžencu v kazenskem postopku in dolžniku v stečajnem postopku. Predpisi o zagovornikih po uradni dolžnosti vsebujejo posebne določbe za obdolžence v kazenskem postopku. Dolžnikom v stečajnem postopku se odloži plačilo stroškov postopka.

Tudi v Nemčiji izhajajo pri ureditvi BPP iz temeljnega načela, da so vsi ljudje pred sodiščem enaki (3. člen nemške ustave; Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, Bundeszentrale für politische Bildung, Bonn, 1993). Pravico do sodnega varstva torej določa že Ustava Zvezne republike Nemčije, BPP pa urejata Zakon o pravnem svetovanju in zakon, ki ureja pravdni postopek.

4.2.2 Prošnja za dodelitev brezplačne pravne pomoči

Prošnja za pomoč v obliki pravnega svetovanja in pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka obstaja v obliki obrazca, ki je na voljo pri lokalnih sodiščih in odvetnikih.

V prošnji se izpolni podatke o dohodku, ki jih je treba podpreti z ustreznimi dokazili, kot npr. plačilnimi listi ali najnovejšo davčno napovedjo v primeru samozaposlenih oseb.

Prošnjo za pomoč v obliki pravnega svetovanja se vloži pri lokalnem sodišču v okraju, v katerem prosilec prebiva (stalno bivališče). Če prosilec nima stalnega bivališča v Nemčiji, je pristojno tisto lokalno sodišče, na območju katerega se pojavi potreba po pomoči v obliki pravnega svetovanja. V zvezi s pomočjo v obliki pravnega svetovanja se je mogoče obrniti tudi neposredno na odvetnika. Prošnjo je treba naknadno vložiti pri sodišču.

Prošnje za pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka je treba vložiti pri tistem sodišču, pri katerem zadevni postopek že teče ali se bo začel. To sodišče (in ne socialni organ) preuči vlogo in se odloči, ali so izpolnjeni pogoji za odobritev pomoči v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka.

BPP lahko prejme samo tisti, ki ne zmore plačila pravnih stroškov niti delno niti v obrokih.

4.2.3 Stroški postopka

Odvetnik, ki zagotovi pravno svetovanje, je upravičen, da od prosilca zahteva honorar v višini 10,00 EUR, kateremu pa se lahko odpove glede na položaj svoje stranke. Drugi sporazumi v zvezi s kakršnimkoli plačilom so neveljavni. Ostanek plačila za svoje storitve prejme odvetnik iz javnih sredstev.

Če se dodeli pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka, so pokriti vsi prosilčevi stroški sodnega postopka, razen tistih, ki niso povezani z vložitvijo zadeve. Če je prošnja za pravno pomoč upravičena, nima prosilec nobenih drugih stroškov. Vsi stroški, ki izhajajo iz postopka, se krijejo z odobritvijo pomoči. Če imajo prosilci finančna sredstva za kritje dela stroškov z delom svojega dohodka, morajo z obročnim odplačevanjem vrniti zadevno vsoto nazaj v javna sredstva. Za neupravičeno BPP se šteje, da jo mora stranka vrniti v državni proračun.

Zanimivost pri izplačilu je po besedah odvetnika Antona Brauna iz Nemčije v izračunu in tabelah lestvic ekonomske sposobnosti stranke. Če stranka ne izpolni limita do celote, potem ji BPP pripada zgolj kot razlika. Zneske je mogoče v 48 mesečnih obrokih vračati. Odvetnik da stranki predračun za zadevo, vendar šele po zaključku postopka izpolni formular in nato odvede dajatve državni blagajni. Stroške obračuna po odvetniški tarifi, t.i. Bundesreshtsanwaltsgebührenordnung.

4.2.4 Pooblaščenci za brezplačno pravno pomoč

Pooblaščenci za BPP so:

- odvetniki
- urad za pomoč državljanom

Prosilec si lahko sam izbere odvetnika, ki mu bo zagotovil pomoč v obliki pravnega svetovanja. V mestih Bremen in Hamburg zagotavlja pravno svetovanje urad za pomoč državljanom. Odvetniki so zavezani temu, da zagotovijo pravno svetovanje. Prevzem zadeve lahko zavrnejo le, če za to obstajajo upravičeni razlogi.

Tudi v primeru pomoči v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka velja prosta izbira odvetnika. Prosilci morajo izbrati odvetnika, ki je pooblaščen za njihovo zastopanje. Če prosilci sami ne morejo najti odvetnika, ki bi jih bil pripravljen zastopati, jim dodeli odvetnika predsedujoči sodnik.

4.2.5 Upravičenci do brezplačne pravne pomoči

Po trenutni nemški zakonodaji lahko za BPP zaprosi vsak. Upravičenci do BPP so torej tudi tujci. Pravna pomoč (pomoč v obliki pravnega svetovanja in pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka) se odobri, če je prosilčev osebni in premoženjski položaj takšen, da ne more sam zbrati potrebnih sredstev in nima nobene druge razumne možnosti za pridobitev pomoči (npr. zavarovanje pravnega varstva, svetovanje s strani združenja najemnikov ali sindikata).

Predvideno uveljavljanje pravic ne sme biti niti namerno niti zlonamerno. Da se odobri pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka, mora obstajati razumna

možnost uspeha načrtovanega sodnega pregona ali obrambe. Sodišče, ki odloča o vlogi za pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka, mora na podlagi prosilčeve predstavitve dejstev in razpoložljive dokumentacije preučiti, ali je pravno stališče prosilca pravilno ali vsaj upravičeno, in mora biti prepričano, da je mogoče vložiti tožbo.

Če so ti pogoji izpolnjeni, je prosilec upravičen do pomoči v obliki pravnega svetovanja in pomoči v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka.

4.2.6 Plačilo izvajalcem brezplačne pravne pomoči

Nagrada za opravljeno storitev in stroški, se izvajalcem BPP krijejo v obsegu odobrene BPP iz javnih sredstev, vendar po nižji tarifi.

(http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_aid/legal_aid_ger_sl.htm).

4.3 POSTOPEK DODELITVE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI, KI SE IZVAJA V SLOVENIJI

ZBPP v 3. odst. 2. člena določa, da je za odločanje o odobritvi BPP pristojen predsednik okrožnega sodišča oz. predsednik specializiranega sodišča prve stopnje. Lahko pa predsednik sodišča za odločanje pooblasti drugega sodnika, ki ima položaj svetnika na okrožnem oz. specializiranem sodišču. Strokovne in administrativno-tehnične naloge v zvezi z odobritvijo BPP opravlja strokovna služba BPP, ki mora biti organizirana pri vsakem pristojnem sodišču (za delovna razmerja delavcev v strokovnih službah za BPP veljajo določbe Zakona o sodiščih, ki urejajo položaj administrativno-tehničnih delavcev in strokovnih sodelavcev na sodiščih – 6. odst. 31. člena ZBPP). Materialni stroški za delo strokovnih služb za BPP se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije.

Strokovne službe za BPP opravljajo vse strokovne in administrativno-tehnične naloge za pristojni organ za BPP (predsednika pristojnega sodišča), zagotavljajo upravičencem prvi pravni nasvet, brezplačno svetujejo in nudijo informacije zainteresiranim osebam o možnostih in pogojih za pridobitev BPP ter o drugih vprašanjih, povezanih z odobritvijo in izvajanjem BPP, in pomagajo prosilcu pri sestavi prošnje za brezplačno pomoč, pri ravnanju z napotnico, ter dajejo morebitna navodila pri izvajanju BPP.

V strokovni službi za BPP mora biti zaposlena najmanj ena oseba, ki izpolnjuje pogoje za strokovnega sodelavca po Zakonu o sodiščih, in najmanj ena oseba, ki izpolnjuje pogoje za administrativno-tehnične delavce po Zakonu o sodiščih. Število zaposlenih v posameznih strokovnih službah za BPP določi predsednik sodišča s sistemizacijo delovnih mest v soglasju z ministrom za pravosodje (ZBPP, 10. odst. 31. člena).

Predsednik sodišča lahko razporedi na delo v strokovno službo za BPP strokovne sodelavce na sodišču ali osebe, ki se na sodišču usposabljujejo za opravljanje pravniškega državnega izpita.

4.3.1 Pristojnost za odločanje

O prošnji za dodelitev BPP odloča pristojni organ za BPP tistega sodišča, na območju katerega ima prosilec stalno ali začasno prebivališče oziroma sedež, in sicer:

- okrožnega sodišča v zadevah, za katere so pristojna sodišča s splošno pristojnostjo
- delovnega in socialnega sodišča v zadevah individualnih in kolektivnih delovnih sporov ter socialnih sporov
- upravnega sodišča v zadevah upravnih sporov
- tistega od navedenih sodišč, v katerega pristojnost sodijo ustavne pritožbe, pobuda za oceno ustavnosti in zakonitosti, spori pred mednarodnimi sodišči ali zunajsodna poravnavanja sporov (ZBPP, 1. odst. 31.a člena).

Če prosilec (tuja oseba ali oseba brez državljanstva), ki je lahko upravičenec po ZBPP, nima stalnega ali začasnega prebivališča v Republiki Sloveniji, odloča o prošnji za odobritev BPP predsednik enega od sodišč, ki ga prosilec lahko izbere sam (ZBPP, 2. odst. 31. člena).

4.3.2 Vložitev prošnje in njene obvezne sestavine

Prošnja za dodelitev BPP se mora vložiti pisno na predpisanem obrazcu, ki mu morajo biti priložene ustrezne listine (1. odst. 32. člena ZBPP). Obrazec predpiše minister za pravosodje (5. odst. 32. člena ZBPP).

Prosilec vložijo prošnjo za BPP pri pristojnem sodišču ali na okrajnem sodišču, na območju katerega ima stalno ali začasno prebivališče oz. sedež. Predsednik okrajnega sodišča mora zagotoviti, da se prejete prošnje nemudoma posredujejo pristojnemu sodišču (ZBPP, 1. odst. 34. člena).

OBVEZNE SESTAVINE PROŠNJE

Zakon natančno določa sestavine prošnje, pri čemer pa loči primer, ko vlagajo prošnje fizične osebe, in primer, ko vlagajo prošnje nevladne organizacije in združenja, ki delujejo neprofitno in v javnem interesu ter so vpisane v ustrezen register v skladu z veljavno zakonodajo, v sporih v zvezi z opravljanjem dejavnosti v javnem interesu oz. z namenom, zaradi katerega so ustanovljene.

Kadar vlagajo prošnjo fizične osebe, mora prošnja vsebovati predvsem:

- osebno ime, EMŠO, davčno številko, naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča prosilca
- osebno ime, EMŠO, davčno številko in stalno ali začasno prebivališče družinskih članov
- osebno ime, datum in kraj rojstva in naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča

Če je prosilec tujec, mora prošnja vsebovati predvsem:

- podatke o zadevi,
- navedbo želene oblike pravne pomoči in obsega brezplačne pravne pomoči,
- podatke o dohodkih in drugih prejemkih prosilca in njegovih družinskih članov,
- podatke o premoženjskem stanju prosilca in njegovih družinskih članov.

Če gre za prosilce za brezplačno pravno pomoč iz 4. točke prvega odstavka 10. člena tega zakona, mora prošnja vsebovati predvsem:

- ime oziroma ime podjetja, stalno ali začasno prebivališče oziroma sedež prosilca,

- podatke o zadevi,
- navedbo želene oblike pravne pomoči in obsega brezplačne pravne pomoči.

Prosilec lahko iz seznama po drugem odstavku 30. člena tega zakona prošnji priloži predlog za določitev odvetnika, ki bo izvajal storitve pravne pomoči, ali osebe, vpisane v register iz enajstega odstavka 31. člena tega zakona.

4.3.3 Odločanje o prošnji

ZBPP določa postopkovna pravila za odločanje o prošnji za odobritev BPP. V kolikor pa zakon nima posebnih pravil postopka, postopa pristojni organ za BPP po Zakonu o splošnem upravnem postopku (2. odst. 34. člena).

Organ za BPP mora najprej ugotoviti, ali prošnja izpolnjuje vse procesne predpostavke za odločanje (t.i. predhoden preizkus vloge). Če je vloga nepopolna oz. nerazumljiva ali ji niso priložene vse potrebne priloge, je treba stranke v skladu s 67. členom ZUP pozvati, da jo ustrezno dopolnijo.

Pri odločanju o prošnji mora pristojni organ za BPP ugotoviti, ali obstajajo pogoji za dodelitev BPP (finančni položaj prosilca in drugi pogoji za dodelitev – 2. odst. 11. člena ZBPP).

Sporno je, ali lahko organ za BPP ugotovi prošnji, če prosilec izpolnjuje finančni kriterij, vsebinsko pa je vprašljivo, ali ima zadeva možnosti za uspeh. V takem primeru je treba kriterij verjetnosti za uspeh razumeti kot dodaten pogoj za dodelitev BPP, ki se ugotavlja samo v primerih, ko prosilec izpolnjuje ostale pogoje za dodelitev BPP. V vsakem primeru pa bi bilo treba vsebinski kriterij razlagati široko po načelu »*v dvomu v korist prosilca za BPP*«. V nasprotnem primeru lahko namreč pride do prejudiciranja zadev. To lahko pomeni, da se o njih meritorno odloča, še preden pridejo pred odvetnika oz. pred sodišče. Tudi če bi v konkretni pravdi obe stranki prosili za BPP, lahko uporabimo to načelo.

Kadar in če je to potrebno, zbira pristojni organ za BPP podatke o prosilcu oz. upravičencu oz. o nasprotni stranki ter druge podatke (npr. podatke o premoženjskem stanju, podatke o dohodkih itd.)

Ti podatki se zbirajo, ko je treba:

- odobriti BPP,
- preveriti podatki v prošnji,
- zagotoviti vrnitev plačanih sredstev zaradi neupravičeno prejete BPP,
- v postopku izvršbe izterjati znesek, ki ga dolguje, po ZBPP (1. odst. 33. člena).

Zakon določa, da morajo državni in drugi organi ter organizacije, ki razpolagajo s temi podatki, zahtevane podatke brezplačno posredovati pristojnemu organu za BPP, ki je zahtevo podal.

V kolikor pa gre za tujca in če ni z mednarodno pogodbo določeno drugače, se za pridobivanje osebnih podatkov o tujcu uporabljajo določbe zakona in mednarodnih pogodb, ki obvezujejo Republiko Slovenijo in ki urejajo nudenje mednarodne pravne pomoči v sodnih postopkih (ZBPP, 3. odst. 33. člena).

ZBPP posebej določa, da se mora pri odločanju o prošnji BPP upoštevati načelo hitrosti in ekonomičnosti postopka (ZBPP, 1. odst. 37. člena).

4.3.4 Stroški postopka

Skladno s 151. členom Zakona o pravdnem postopku so pravdni stroški izdatki, ki nastanejo med postopkom ali zaradi postopka, obsegajo pa tudi nagrado za delo odvetnika in drugih oseb, ki jim zakon priznava pravico do nagrade (npr. sodni izvedenec). Stranke predhodno krijejo same stroške, ki jih povzročijo s svojimi dejanji. Povračilo stroškov postopka v civilnih in gospodarskih zadevah ureja ZPP, povračilo stroškov v socialnih zadevah in sporih iz delovnega razmerja pa Zakon o delovnih in socialnih sodiščih. Pri analizi povračila stroškov postopka sem se omejila na predstavitev sistema v civilnih in gospodarskih zadevah. V praksi stroški civilnega postopka najpogosteje predstavljajo stroške sodnih taks, sodnih izvedencev, stroški prihoda prič, sodnih tolmačev, tožniške varščine ter predujmov za pridobitev dokazov. Temeljno pravilo povračila stroškov pravnega postopka je pravilo uspeha v pravdi. Skladno s prvim odstavkom 154. člena ZPP stranka, ki v pravdi ne uspe, povrne nasprotni stranki in njenemu intervencientu stroške postopka. Posebna pravila povračila stroškov veljajo v primerih povzročitve stroškov po krivdi stranke, sodbe na podlagi pripoznave tožbenega zahtevka, umika tožbenega zahtevka, sodne poravnave in v primeru sospornikov (ZPP, 155.–162. člen).

BPP se ureja po ZBPP in po ZPP. Oprostitev plačila stroškov v pravdnem postopku ureja ZPP. Bistvena razlika med obema sistemoma pa je pri ugotavljanju finančnih kriterijev za odobritev BPP. Ureditvev po ZPP je veliko enostavnejša kot ureditev po ZBPP, kjer je postopek ugotavljanja kriterijev zelo natančno določen.

Razlika je tudi v tem, da se po ZPP pri odločanju o oprostitvi stroškov postopka ne upošteva vsebinski kriterij, kot je to natančno določeno v ZBPP. Po ZPP odloča sodnik, ki obravnava zadevo, medtem ko je po ZBPP za odločanje pristojen predsednik okrožnega sodišča. Za stranko, ki želi samo oprostitev plačila stroškov postopka, je ugodneje, če predlaga oprostitev po ZPP. Vseeno pa praktične izkušnje kažejo, da se stranko napoti na postopek za ZBPP, saj se stroški krijejo iz državnega proračuna, oprostitev po ZPP pa iz proračuna sodišča.

4.3.5 Pooblaščenci za brezplačno pravno pomoč

Na podlagi izrecnih določil ZBPP lahko izvajajo pravno pomoč samo osebe, ki jih določa zakon (ZBPP, 5. člen).

ZBPP v 29. členu določa, da izvajajo pravno pomoč odvetniki, ki so po Zakonu o odvetništvu vpisani v imenik odvetnikov, in odvetniške družbe, ustanovljene po ZOdv, ter notarji v zadevah, ki jih opravljajo po Zakonu o notariatu.

1. ODVETNIKI

Pristojni organ za BPP določi odvetnika za izvajanje pravne pomoči z odločbo o dodelitvi BPP. Če za izvajanje pravne pomoči ne določi odvetnika ali osebe, (ki brez namena pridobivanja dobička opravljajo dejavnost BPP s soglasjem ministra, pristojnega za pravosodje, in so vpisane v register, ki ga vodi ministrstvo za pravosodje – 11. odst. 31. člena), ki jo predlaga prosilec, pristojni organ za BPP v odločbi navede razloge za takšno odločitev.

Odvetnik se določi iz seznama, ki ga organu za BPP predloži območni zbor odvetnikov oz.

iz seznama, ki ga predloži notarska zbornica. Če odvetnik zaradi opravičljivih razlogov (o utemeljenosti razlogov odloča pristojni organ za BPP o predhodnem mnenju odvetniške zbornice notarske zbornice, ki je obvezujoče) ne more prevzeti izvajanja pravne pomoči, mora na napotnici poleg svojega imena in priimka navesti še razlog, zaradi katerega ne more prevzeti izvajanja pravne pomoči (ZBPP, 3. odst. 30. člena). O tem mora takoj obvestiti pristojni organ za BPP.

Odvetnik je upravičen do nagrade in do povračila stroškov v zvezi z opravljenim delom in to v višini, izračunani po odvetniški tarifi in v obsegu odobrene BPP. Odvetnik je dolžan voditi stroškovnik o opravljenih storitvah pravne pomoči ter ga priložiti ali navesti na napotnici zaradi plačila za opravljeno storitev.

Pristojni organ za BPP pa lahko na zahtevo upravičenca ali z njegovo privolitvijo odloči o razrešitvi odvetnika zaradi neopravljanja svojih dolžnosti. Namesto razrešenega postavi drugega in o tem obvesti odvetniško zbornico.

Če pristojni organ za BPP razreši tudi na novo postavljenega odvetnika zaradi razlogov iz prejšnjega odstavka, se šteje, da upravičencu BPP ni bila odobrena.

Zakon omogoča, da lahko tudi odvetnik sam zahteva razrešitev, če ne more dobro opravljati svoje dolžnosti zaradi razlogov, ki so v prid upravičencu.

2. SODIŠČE

BPP pa na podlagi 3. odst. 31. člena izvaja tudi samo sodišče. Citirano določilo namreč obvezuje pristojni organ za BPP (oz. strokovno službo za BPP), da upravičencem zagotavlja prvi pravni nasvet., ki ga ureja 25. člen ZBPP.

3. OSEBE, KI OPRAVLJAJO DEJAVNOST BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI

Prvi pravni nasvet in brezplačno pravno svetovanje lahko izvajajo tudi osebe, ki brez namena pridobivanja dobička opravljajo dejavnost BPP s soglasjem ministra za pravosodje, in so vpisane register, ki ga vodi ministrstvo za pravosodje (ZBPP, 11. odst. 31. člena).

Te osebe lahko pridobijo soglasje, če izpolnjujejo naslednje pogoje:

- so registrirane v RS,
- po predpisih, po katerih so ustanovljene, lahko opravljajo dejavnost pravnega svetovanja,
- imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi z univerzitetnim diplomiranim pravnikom oz. pravnico z opravljenim pravniškim državnim izpitom ali da ima oseba sama tako izobrazbo,
- imajo ustrezne prostore in opremo za pravno svetovanje,
- s pravili delovanje zagotovijo ustrezen nadzor nad dajanjem pravne pomoči ZBPP,
- sklenejo zavarovalno pogodbo za zavarovanje odgovornosti za morebitno škodo pri svetovanju vsaj na najnižjo zavarovalno vsoto.

ZBPP določa tudi, da bo minister za pravosodje s pravilnikom podrobneje predpisal število oseb, ki lahko pridobijo soglasje, postopek za preizkus izpolnjevanja pogojev, da se morajo pripraviti natančnejše pogodbe glede prostorov in opreme, postopek za izdajo soglasja in vodenje registra, ki vsebuje podatke o imenu oz. podjetju ter začasnem oz. stalnem prebivališču ali sedežu, pravila nadzora nad dajanjem pravne pomoči ter višino in način plačila za pravno pomoč in najnižjo zavarovalno vsoto.

Iz 2. člena pravilnika o pogojih in postopku za vpis v register oseb za dajanje BPP izhaja, da je število oseb za izvajanje BPP omejeno. Soglasje za izvajanje BPP namreč lahko pridobi največ pet oseb za območje sodnega okrožja v Ljubljani ter največ tri osebe na območjih drugih sodnih okrožij. Ministrstvo za pravosodje vodi tudi imenik oseb, pooblaščenih za opravljanje dejavnosti BPP, ki je dostopen tudi na spletni strani ministrstva.

4.3.6 Upravičenci do brezplačne pravne pomoči

Upravičenci so:

- državljani Republike Slovenije, ki v RS stalno prebivajo;
- tujci z dovoljenjem za stalno ali začasno prebivanje v RS in osebe brez državljanstva (apatridi), ki zakonito prebivajo v RS, te osebe so glede pravice do BPP izenačene z državljani RS;
- drugi tujci pod pogojem vzajemnosti ali pod pogoji in v primerih, določenih z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo RS. Vzajemnost pa je podana, če so po predpisih države tujca tudi slovenski državljani v državi tujca upravičeni do BPP. Zaposilo o tujem pravu pošlje na zahtevo tujca ministrstvo, pristojno za pravosodje po diplomatski poti;
- nevladne organizacije in združenja, ki delujejo neprofitno in v javnem interesu ter so vpisane v ustrezen register v skladu z veljavno zakonodajo, v sporih v zvezi z opravljanjem dejavnosti v javnem interesu oz. z namenom, zaradi katerega so ustanovljene;
- druge osebe, za katere zakon ali mednarodna pogodba, ki obvezuje RS, določa, da so upravičenci do BPP.

4.3.7 Plačilo izvajalcem brezplačne pravne pomoči

Do nagrade za opravljano storitev in povračilo stroškov je po 5. odst. 30. člen ZBPP upravičen odvetnik, in sicer do višine, izračunane po odvetniški tarifi, in v obsegu odobrene BPP. Kljub temu da dobijo v nekaterih državah (na primer v Nemčiji) odvetniki plačilo za pravno pomoč po nižani tarifi, se je naš zakonodajalec odločil za plačilo po odvetniški tarifi, čeprav organ za BPP ne upošteva vseh storitev, ki jih odvetnik opravi, na primer sestaneke s stranko, poročanja stranki, delnih materialnih stroškov itn.

Kakršnikoli dogovori za višje plačilo med upravičencem do BPP in odvetnikom ali dogovori za plačilo v odstotku ali pavšalnem znesku od zneska, ki ga sodišče prisodi stranki in ki nadomeščajo plačilo po odvetniški tarifi, so nični.

Zaradi obračuna in plačila opravljenih storitev pravne pomoči mora odvetnik voditi stroškovnik o opravljenem delu ter ga navesti ali priložiti k napotnici.

Drugače pa je s plačilom drugih oseb, ki izvajajo BPP. Te osebe so za prvi pravni nasvet ter brezplačno pravno svetovanje upravičene do plačila v polovični višini, določeni za posamezne storitve po veljavni odvetniški tarifi.

Izplačilo se opravi na podlagi računa pooblaščenih oseb, izdanega do petega dne v mesecu za pretekli mesec, s priloženo evidenco o BPP, ki mora obsegati:

- število prvih pravnih nasvetov z navedbo zaporedne številke vpisa, osebnih podatkov prosilca, datuma opravljenega nasveta in kratkega opisa zadeve;
- število opravljenih svetovanj s priloženimi napotnicami, potrjenimi s strani strokovnih služb za BPP v skladu s predpisi, ki urejajo BPP.

Na predlog pristojnega organa za BPP se sredstva za plačilo storitev izplačujejo na podlagi odredbe predsednika vrhovnega sodišča.

Sredstva, potrebna za izvajanje tega zakona, se vrhovnemu sodišču zagotavljajo iz državnega proračuna.

VRAČILO SREDSTEV NEUPRAVIČENO PREJETE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI

Osnovno pravilo pri odobritvi BPP je, da mora upravičenec pogoje za odobritev BPP izpolnjevati ves čas, za katerega mu je ta odobrena. V 41. členu ZBPP je namreč določena obveznost upravičenca, da mora pristojno strokovno službo za BPP v času od odobritve BPP do dneva dokončnega obračuna stroškov obveščati o vseh dejstvih in okoliščinah oz. vseh spremembah, ki vplivajo ali bi vplivale na pravico do BPP ter na obliko, obseg in obdobje prejemanja. Te spremembe mora sporočiti najkasneje v osmih dneh od dneva, ko zanje izve.

UGOTOVLJENI POSTOPEK

Strokovna služba za BPP mora po uradni dolžnosti začeti postopek ugotavljanja upravičenosti do BPP, kadar ugotovi, da so nastopile okoliščine, zaradi katerih bi bilo treba izdati drugačno odločbo o upravičenosti do BPP:

- ker upravičenec ni več upravičen do BPP,
- je upravičen v ožjem obsegu,
- je upravičen le za nekatere oblike BPP (1. odst. 42. člena).

Po ugotovitvenem postopku strokovna služba pristojnemu organu za BPP predlaga izdajo odločbe, s katero preneha upravičenost do BPP ali določi drug obseg oz. obliko BPP (t.i. neupravičeno prejeto BPP, za kar se šteje že plačana pravna pomoč, ki je bila upravičencu dodeljena na podlagi lažnega prikazovanja ali zamolčanja podatkov oz. spremembe podatkov v smislu 2. odst. 41. člena ZBPP).

O spremembah mora pristojni organ za BPP odločiti takoj. Če to iz objektivnih razlogov ni mogoče, mora odločiti najkasneje s prvim dnem naslednjega meseca po prejemu predloga strokovne službe za BPP (ZBPP, 2. in 3. odst. 42. člena).

DOLŽNOSTI UPRAVIČENCA (43. člen ZBPP)

O načinu in času vračila neupravičeno prejete BPP odloči pristojni organ za BPP v odločbi, s katero ugotovi neupravičeno prejeto BPP in naloži upravičencu vračilo neupravičeno prejete pomoči. Ta odločba je izvršilni naslov.

Upravičenec je dolžan neupravičeno prejeto BPP vrniti in plačati vse stroške, katerih je bil oproščen, z zakonitimi zamudnimi obrestmi. Vračilo oz. plačilo sredstev pomeni prihodek državnega proračuna. Na predlog upravičenca pa lahko pristojni organ za BPP in upravičenec skleneta pisni dogovor o načinu vračila, pri čemer se upoštevatata višina osebnega dohodka upravičenca in njegov socialni položaj. Dogovor je izvršilni naslov.

V kolikor dogovor ni sklenjen, upravičenec pa prostovoljno ne vrne oziroma ne plača dolžnega zneska v roku, določenem z odločbo, pristojni organ za BPP davčnemu organu predlaga, da izvrši odločbo po določbah zakona, ki ureja prisilno izterjavo davkov, pri čemer je odločba pristojnega organa za BPP izvršilni naslov.

VRAČILO SREDSTEV IZ NASLOVA BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI

Pod zgornjim naslovom ureja ZBPP primer, ko upravičenec v pravdi zmaga, država pa prevzame njemu prisojene pravdne stroške.

Na podlagi 46. člena preide terjatev stranke – upravičenca do BPP proti nasprotni stranki iz naslova stroškov postopka, ki jih je sodišče prisodilo v korist upravičenca z odločbo, s katero se je postopek pred njim končal, do višine stroškov, izplačanih iz naslova BPP.

S prehodom terjatve na RS vstopi RS v razmerju do nasprotne stranke v položaj stranke – upravičenca do BPP kot upnika. To pomeni, da RS pridobi vse pravice, ki jih ima upnik v postopku izvršbe po ZIZ (torej v postopku za izvršbo za izterjavo denarne terjatve). Predlog za izvršbo po uradni dolžnosti vloži pristojni organ za BPP, ki je odločil o odobritvi BPP.

Zakon določa tudi obveznost upravičenca v primeru, če je v postopku uspel, nasprotna stranka pa noče izpolniti terjatve, ki jo ima država. Če je upravičenec do BPP uspel v postopku ter je na tej podlagi pridobil premoženje in če nasprotna stranka ne izpolni prostovoljne obveznosti iz naslova stroškov postopka, je za dolg proti RS subsidiarno odgovoren upravičenec do BPP, razen če je dobil preživnino ali odškodnino za nepremoženjsko škodo zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti (ZBPP, 47. člen).

Če pa je upravičenec do BPP v postopku delno ali v celoti uspel in mu je na podlagi pravnomočne odločbe sodišče prisodilo premoženje oz. dohodke (razen premoženja, ki predstavlja preživnino ali odškodnino za nepremoženjsko škodo zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti), je dolžan povrniti RS razliko med stroški, ki so bili dejansko plačani iz naslova BPP, in zneskom, ki ga je povrnila nasprotna stranka iz naslova stroškov postopka, oz. tistim zneskom, ki ga je RS izterjala od nasprotne stranke (48. člen ZBPP). Vrača pa se po naslednjem redu:

1. izdatki v gotovino, ki bremenijo državo,
2. poravnava nagrade,
3. poravnava stroškov za odvetnika.

V kolikor upravičenec do BPP ne uspe v postopku na podlagi 49. člena ZBPP, ni dolžan povrniti stroškov, ki so bili izplačani iz naslova BPP, razen če se njegovo finančno oz. premoženjsko stanje v enem letu po pravnomočnosti odločbe, s katero je bil postopek, za katerega je bila odobrena BPP, končan, tako spremeni, da bi zmožal delno ali v celoti povrniti stroške brez obresti, ki so bili izplačani iz naslova BPP (npr. sprejem dediščine, darila, sprememba zaposlitve, dobiček pri igri na srečo).

Državni pravobranilec in državni tožilec imata pravico do vpogleda v evidenco, ki jo v zvezi z davčnimi obveznostmi zavezanca – upravičenca do BPP vodi pristojni davčni organ ter v druge evidence, ki se vodijo v zvezi z njegovimi dohodki in premoženjem.

Če se ugotovi, da so nastopile okoliščine, na podlagi katerih bi upravičenec zmožgal v celoti ali delno povrniti stroške BPP, ravna pristojni organ za BPP v skladu z določili zakona o neupravičeno prejeti pravni pomoči.

4.4 PRIMERJAVA BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI MED VSEMI TREMI EVROPSKIMI DRŽAVAMI

4.4.1 Splošna pravna primerjava med Italijo, Nemčijo in Slovenijo

V Italiji je BPP dostopna brez izjem za vsako pristojnost in vsak postopek, kjer je potrebna pomoč odvetnika. Pravno pomoč nudi komisija za pravno pomoč, ki je ustanovljena pri vsakem sodišču. Prošilec mora dokazati potrebo po zagotovitvi sredstev čimbolj popolno. Pri tem poda izjavo o svojem premoženjskem stanju, dokazati pa mora tudi določeno stopnjo verjetnosti za uspeh v postopku. Premoženjsko stanje se ugotavlja na podlagi zadnje davčne napovedi. Odvetniki, ki so imenovani za primere BPP, nudijo pomoč brezplačno. Stranka naslovi predlog za odobritev BPP na sodnika, pristojnega za obravnavanje zadeve. Navajanje neresničnih podatkov je kaznivo. V primeru da sodnik prizna pravico do BPP, izda odločbo, ki jo hrani sodniška pisarna.

Evropske države, zlasti države Evropske unije, poznajo BPP kot podlago za uveljavljanje pravice do sodnega varstva in za zagotavljanje enakosti pred zakonom.

V Nemčiji obstaja razlika med pomočjo v obliki pravnega svetovanja (*Beratungshilfe*) in pomočjo v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka (*Prozesskostenhilfe*). Zakon o pravnem svetovanju in zastopanju (*Beratungshilfegesetz*), sprejet leta 1980, zagotavlja ljudem z nizkimi dohodki, da prejmejo pomoč za stroške pravnega svetovanja in zastopanja zunajsodnega postopka.

V Nemčiji pravna pomoč po navedenem zakonu ni docela brezplačna, ker mora upravičenec plačati osebi (odvetniku), ki mu nudi pravno pomoč, neke vrste pristojbino v višini 10,00 EUR. O BPP po tem zakonu odločajo t.i. Rechtspflegerji. Pomoč za kritje stroškov postopka je urejena v Zakonu o pravnem postopku in pomeni obročno odplačevanje stroškov postopka, pri čemer je višina obroka odvisna od premoženjskega stanja upravičenca.

Pravna pomoč (pomoč v obliki pravnega svetovanja in pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka) se odobri, če je prošilcev osebni in premoženjski položaj takšen, da ne more sam zbrati potrebnih sredstev in nima nobene druge razumne možnosti za pridobitev pomoči (npr. zavarovanje pravnega varstva, svetovanje s strani združenja najemnikov ali sindikata). Razen tega predvideno uveljavljanje pravic ne sme biti niti namerno niti zlonamerno. Da se odobri pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka, mora obstajati razumna možnost uspeha načrtovanega sodnega pregona ali obrambe. Sodišče, ki odloča o vlogi za pomoč v obliki oprostitve plačila stroškov sodnega postopka, mora na podlagi prošilčeve predstavitve dejstev in razpoložljive dokumentacije preučiti, ali je pravno stališče prošilca pravilno ali vsaj upravičeno, in mora biti prepričano, da je mogoče vložiti tožbo.

O pomoči za kritje stroškov postopka odloča sodeči sodnik in odločanje o tem dejansko pomeni prejudiciranje zadeve. Prosilec si lahko sam izbere odvetnika, ki mu zagotovi pomoč v obliki pravnega svetovanja. V mestih Bremen in Hamburg zagotavlja pravno svetovanje Urad za pomoč državljanom. Odvetniki lahko prevzem zadeve zavrnejo le, če za to obstajajo opravičeni razlogi. Če prosilci sami ne morejo najti odvetnika, ki bi jih bil pripravljen zastopati, jim dodeli odvetnika predsedujoči sodnik. Tudi nemška zakonodaja uveljavlja delno ali popolno vrnitev vseh stroškov, če se premoženjsko stanje upravičenca spremeni, pri čemer se premoženjsko stanje upravičenca spremlja še štiri leta po odobritvi BPP(http://www2.gov.si/zak/Pre_Zak.nsf/ea44cfb11eb9b5fdc1256611004e9baa/8c9365c1669a82f9c12573d0002e9e49?OpenDocument).

4.4.2 Specifična primerjava po naslednjih sklopih med Italijo, Nemčijo in Slovenijo

POMEN BPP

Načeloma je v vseh treh državah koncept BPP zelo podoben, saj omogoča pravico do BPP socialno ogroženemu prebivalstvu, z izjemo Italije, ki nudi BPP le socialno ogroženim obtožencem. Slovenija nudi BPP poleg socialno ogroženim državljanom tudi obtožencem v kazenskih zadevah, kjer obtožence zastopa odvetnik po uradni dolžnosti. Tudi pri določanju posameznih oblik BPP se ureditve v vseh treh državah bistveno ne razlikujejo. Skupni so jim brezplačno pravno svetovanje, ki zajema tudi pravni nasvet, zastopanje ter oprostitev plačila stroškov. Običajno se odobri zastopanje po odvetniku, ko je za zadevo predpisano kvalificirano zastopanje. Zanimiva je predvsem nemška ureditev, ki predvideva postavitve zastopnika tudi v primeru, ko ima odvetnika nasprotna stranka.

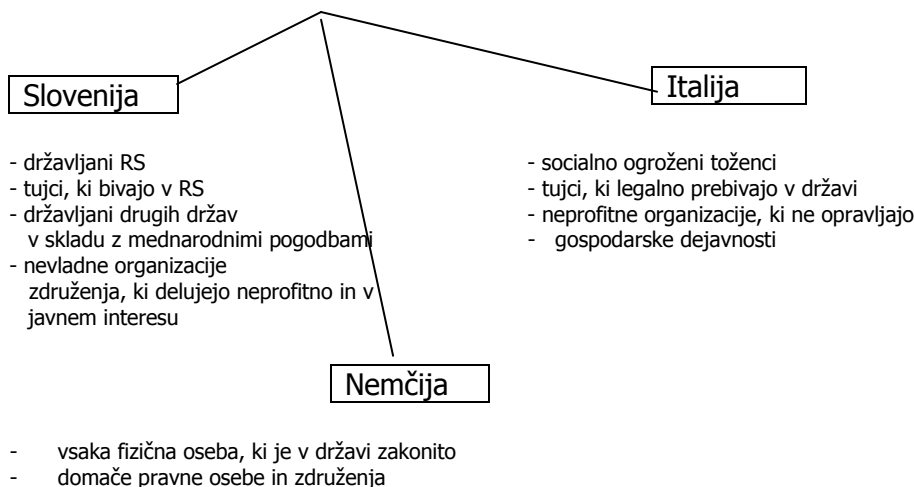
STROŠKI POSTOPKA BPP

Stroški se krijejo iz proračuna države. V Sloveniji se stroški delijo na stroške v pravnem in civilnem postopku, kjer je natančno navedeno, kateri stroški so kriti iz državnega proračuna. Podobno kritje stroškov sem zasledila tudi v Italiji z zanimivo izjemo, da se stroški krijejo tudi za sodnikovega pomočnika, ne krijejo pa se stroški zunajsodnega svetovanja. Nemčija je stroške postopka poenostavila in priznava vse stroške, ki nastanejo v sodnem postopku, vendar le v primeru, če je vlagatelj prošnje upravičen do BPP.

POOBLAŠČENCI ZA BPP

V vseh treh državah je pooblaščenec za BPP odvetnik, v Sloveniji in Nemčiji so pooblaščenec za BPP poleg odvetnika lahko tudi predsedniki sodišč, notarji in osebe, ki opravljajo dejavnost BPP, (vendar so pri ministrstvu za pravosodje vpisane v register oseb, ki to dejavnost opravljajo brez namena pridobivanja dobička), v Nemčiji pa je pooblaščenec tudi urad za pomoč državljanom.

UPRAVIČENCI DO BPP

Ugotovila sem, da bistvenih razlik v opredeljevanju upravičencev do BPP med državami ni, saj je vsem trem državam skupno, da so upravičenci državljani, tujci, ki legalno bivajo v državi, in nevladne organizacije ter združenja.

PLAČILO IZVAJALCEM

Vse tri države izplačujejo nagrado za opravljeno storitev odvetnikom, z razliko, da se v Sloveniji prizna nagrada odvetniku po polni odvetniški tarifi, v drugih državah pa priznajo nagrado po nižji tarifi. Nižjo tarifo države utemljujejo s tem, da sistem BPP odvetniku zagotavlja stranke, poleg tega pa je odvetniku plačilo za opravljeno delo zagotovljeno iz državnega proračuna. Po polovični tarifi se za opravljeno storitev plača tudi v Sloveniji, vendar osebam, ki izvajajo BPP.

Utemeljitev plačevanja storitev odvetnikom po nižji tarifi je sporna. Res je, da si odvetnik na tak način delno zagotovi stranko, vendar država izplača odvetniku nagrado za opravljeno storitev v roku, ki je daljši od 45 dni, šteto od dneva pravnomočnosti sklepa. Poleg tega pa določenih storitev, ki jih je odvetnik opravil za stranko, sploh ne prizna (kot so recimo sestanek s stranko, poročilo stranki, materialni stroški itd.). Pod takimi pogoji bi v Sloveniji odvetnik, ki bi se ukvarjal samo z BPP, zaslužil relativno malo.

Na podlagi metode primerjave sem ugotovila, da se je slovenski zakonodajalec pri urejanju področja BPP zgledoval po številnih sodobnih zakonodajah, kljub temu pa v nekaterih pogledih odstopa od primerljivih ureditev. Eno izmed odstopanj sem zasledila pri upravičencih do BPP, saj je slovenski zakon izbral srednjo pot. ZBPP določa, da so upravičenci fizične osebe, med katere štejemo tudi tujce, pravne osebe pa so lahko upravičenci samo izjemoma, in to samo v primeru, ko je pravna oseba ustanovljena z namenom neprofitnega delovanja, torej delovanja v javnem interesu.

Najbolj enotne pa so države pri določanju same oblike BPP, saj večinoma poznajo brezplačno pravno svetovanje, ki zajema tudi pravni nasvet, in zastopanje ter oprostitev plačila stroškov postopka. Običajno se zastopanje odobri po odvetniku.

Države pa so popolnoma enotne glede pooblaščenca za BPP, ki je odvetnik, saj je samo odvetnik upravičen zastopati stranko pred sodišči. Običajno lahko stranka dobi pravni nasvet tudi pri sodiščih.

Primerjane države predpisujejo vrnitev neupravičeno prejete BPP v državni proračun.

V Sloveniji smo s sprejetjem ZBPP dobili relativno učinkovito varstvo ustavno zagotovljenih pravic. Upravičenci do BPP so po tem zakonu široko zastavljeni, čeprav za državo lahko to pomeni veliko finančno breme.

5 BREZPLAČNA PRAVNA POMOČ PREKO ODVETNIŠKE PISARNE

Pravno pomoč izvajajo odvetniki, ki so po Zakonu o odvetništvu vpisani v imenik odvetnikov, odvetniške družbe in notarji.

Odvetnika na zahtevo upravičenca ali z njegovo privolitvijo določi pristojni organ za BPP. Enako ga lahko, če odvetnik ne opravlja svoje dolžnosti zadovoljivo, na njegovo zahtevo tudi razreši in mu določi drugega.

Odvetnik lahko zaradi opravičljivih razlogov tudi odkloni izvajanje pravne pomoči (prezasedenost, zastopanje nasprotne stranke v drugih ali v isti zadevi ...). Če se z njegovim razlogom pristojni organ za BPP strinja, dodeli prosilcu drugega odvetnika.

Odvetnik ima tudi možnost, da med postopkom zastopanja stranke po BPP prosi organ za BPP za razrešitev, ker je komunikacija s stranko nemogoča ali se ne odziva na predlagane sestanke itn., zaradi česar se lahko ogrozi uspeh samega postopka, za katerega je bil prosilec upravičen do BPP. V tem primeru organ za BPP njegovo prošnjo pošlje na odvetniško zbornico, ki izda pozitivno ali negativno mnenje. V primeru pozitivnega mnenja organ za BPP stranki takoj določi drugega odvetnika.

Na splošno pa organ za BPP zahteva od strank (odvisno, ali gre za upokojenca, študenta, mati samohraniilko itn.)

- podatke o premoženjskem stanju in
- podatke o dohodkih in drugih prejemkih.

5.1 POSTOPEK IZVEDBE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI V ODVETNIŠKI PISARNI

V konkretnem primeru je prosilka za BPP N. M., ki je brezposelna in od Zavoda RS za zaposlovanje ne prejema denarne pomoči. Prošnjo za dodelitev BPP je oddala pisno, na posebnem obrazcu, predpisanem s strani ministrstva za pravosodje, in sicer na okrožnem sodišču v kraju, kjer je imela stalno prebivališče.

K prošnji, je morala priložiti naslednje ustrezne listine:

- izjavo za BPP o njenem premoženjskem stanju in premoženjskem stanju njene družine,
- fotokopijo odločbe Centra za socialno delo o prejemanju denarne socialne pomoči,
- potrdilo Zavoda RS za zaposlovanje,
- potrdilo Davčne uprave RS o premoženjskem stanju,
- potrdilo banke o stanju na računu,
- fotokopijo posojilne pogodbe (pravni interes),
- fotokopijo poziva k izpolnitvi pogodbe (pravni interes).

Prošnjo, ki je priloga te naloge na str. 57, je z vsemi potrebnimi listinami vložila pri pristojnem sodišču, na območju katerega je imela stalno prebivališče.

Priložene listine je predložila v izvirniku službi za BPP, lahko pa bi predložila tudi overjeno kopijo, če bi strokovna služba za BPP po vpogledu listin s podpisom in žigom sodišča potrdila njeno verodostojnost. Nato je pristojni organ za BPP preveril, ali je bila prosilka upravičena do BPP in o tem odločil z odločbo, o vprašanih postopka pa s sklepom. Pri odločanju je pristojni organ presojal tako utemeljenost zadeve po vsebini, kot tudi socialni status upravičenke.

N. M. je imela možnost, da bi pristojni organ za BPP zaprosila za *prednostno obravnavo prošnje*, da ne bi zamudila roka in izgubila pravice za opravo kateregakoli dejanja na sodišču, vendar v njenem primeru ni bilo potrebe po vložitvi takšne prošnje.

V primeru prednostno obravnavane prošnje bi ji pristojni organ za BPP po 36. členu ZBPP, ne glede na določbe ZBPP o pogojih in postopku za odobritev BPP nemudoma odobril BPP samo za tisto dejanje, ki je nujno potrebno, da bi se prosilka izognila posledicam (nujna BPP). Prosilka bi morala takoj ali najkasneje v osmih dneh po odobritvi nujne BPP dokazati, da izpolnjuje vse zahtevane pogoje za odobritev nujne BPP, sicer bi se štelo za neupravičeno prejeto BPP.

Zanimivost pa je, da odvetnik kljub temu da odločbe o odobritvi za BPP še ni prejel, opravlja v imenu stranke vse storitve, ki so potrebne, da stranka na sodišču ne bi zamudila roka – prekluzivni rok.

Pristojni organ za BPP je N. M. dodelil BPP z odločbo in jo skupaj z napotnico, ki je priloga te naloge na str. 58, napotil k izbranemu odvetniku.

Na podlagi prošnje je pristojno okrožno sodišče N. M. izdalo odločbo, ki je priloga te naloge na str. 59, s katero je ugodilo izredno obliko BPP, v obsegu sestave tožbe, pravnega svetovanja in zastopanja v postopku pred sodiščem I. stopnje ter kot oprostitev plačila sodnih taks v zvezi z njeno zadevo.

Odločba je izbranemu odvetniku naložila obveznost, da je moral po končanem postopku pred sodiščem, poleg odločbe o dodeljeni pravni pomoči, priložiti še stroške in nagrado v postopku, za katerega je bila dodeljena BPP.

Želim poudariti, da mora biti odvetnik izjemno pozoren na vsebino same odločbe, saj se mu lahko izda več napotnic, v kolikor je odobrenih več oblik pravne pomoči (za vsako obliko posebej, npr. za pravno svetovanje in zastopanje ali oprostitev plačila sodnih stroškov postopka ali za posamezne faze postopka). V takem primeru mora odvetnik stranko zastopati vedno le v delu, v katerem ga je sodišče pooblastilo, sicer opravlja storitev brezplačno.

Ko je odvetnik za N.M. opravil dejanje, je v roku osmih dni po opravljeni storitvi, skupaj s priloženim stroškovnikom v originalu, oddal sodišču pravilno izpolnjeno napotnico. Če odvetnik sodišču ne bi vrnil napotnice v zgoraj navedenem roku, bi se štelo, da storitev ni bila opravljena in zato upravičenec tudi ni upravičen do BPP.

Po opravljeni odvetniški storitvi je odvetnik upravičen do povrnitve stroškov, ki jih je imel z zastopanjem in so razvidni iz njegovega stroškovnika. Stroški se krijejo iz državnega proračuna, in sicer tako, da mu jih odobri sodišče z izdajo Sklepa o stroških postopka, ki je priloga te naloge na str. 60. Iz sklepa o stroških je razvidna odmera stroškov na podlagi napotnice.

Sodišče v 30 do 45, včasih celo v 60 dneh po pravnomočnosti sklepa nakaže sredstva v višini stroškov na odvetnikov transakcijski račun.

Ko odvetnik prejme Sklep o stroških postopka, izda sodišču račun, v katerem obračuna davek na dodano vrednost. Tako država dobi prek plačanega davka del sredstev, ki jih je nudila v obliki BPP, vrnjenih v državni proračun.

Sodišče žal ne priznava vseh storitev, ki jih za stranko opravi odvetnik, na primer sestanka s stranko, ki lahko traja tudi več kot uro, če je reševanje postopka zapleteno. Če pa jih, jih prizna le delno.

Kot primer lahko navedem, da znaša enourni sestanek s stranko po tarifni številki 39/1c odvetniške tarife 100 točk, sodišče jih odmeri le 50. Odvetnik stranki večkrat pošilja tudi dopise, v katerih stranki obrazloži, kako je po njegovem mnenju potekal postopek. Taka storitev je po odvetniški tarifi ovrednotena s 50 točkami, vendar jih sodišče sploh ne prizna, enako se dogaja z morebitnimi poizvedbami ali materialnimi stroški (kopiranje, printanje, telefonski razgovori itd.). Največkrat jih prizna le v višini 2%, kar bi lahko za primer priznanih 100 točk po OT znašalo le 0,91 EUR. V bistvu pa je samo strošek za navadno poštnino 1,00 EUR. Torej stroški za papir, kartušo, telefonske razgovore itn. sploh niso všteti.

Poleg tega pa odvetnik prejme nagrado za opravljeno storitev v okviru BPP, ki ga resda šteje kot gotovi zaslužek, finančno realiziran s strani države na njegov transakcijski račun v dolgem roku. Izplačilo se še podaljša, če rok zapade proti koncu leta. Vzrok za zamudo s plačilom naj bi bila, po mnenju odgovorne osebe računovodstva iz goriškega okrožnega sodišča, prekoračena sredstva iz državnega proračuna, ki so namenjena za izplačilo po BPP.

Ker je Slovenija od 1. 5. 2004 postala članica Evropske unije, lahko prosilec iz Evropske unije zaprosi našo državo, da krije stroške postopka, ki bi nastali pred pristojnim sodiščem v Sloveniji, vendar le pod posebej strogimi pogoji, ki jih določa ZBPP. Goriška strokovna služba za BPP takega primera do danes še ni obravnavala.

STANJE BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI NA GORIŠKEM

Po izjavi svetovalca v pravosodju na goriškem območju, g. Dušana Ličarja, prošnje za BPP vsako leto naraščajo.

Tabela 3: Gibanje števila zadev med letom 2004 in 2006 na goriškem območju

Leto	Št. novih zadev
2004	171
2005	236
2006	274

Vir: Organ za BPP v Novi Gorici, 2007

Po statističnih podatkih, ki jih vodi goriška BPP, je v primerjavi z ostalimi BBP po Sloveniji, najmanj prošenj vloženih ravno na Goriškem, čeprav se prošnje od leta 2004 višajo. Svetovalec meni, da za višanje števila prošenj ni razlog slabši socialni standard, ki zaradi relativno močnega gospodarstva (Hit, Iskra ...) ne bil smel upadati, ampak je razlog v večji osveščenosti državljanov, saj obstaja ZBPP že od leta 2001, poleg tega pa k ozaveščenosti veliko pripomorejo tudi sami odvetniki.

Goriška BPP je v letih od 2004 do oktobra 2007 izplačala odvetnikom za opravljeno storitev v skupnem znesku 284.473,42 EUR. Kot je razvidno iz tabele 1, se zaradi večanja števila zadev, večajo tudi stroški izplačil.

Tabela 4: Izplačila odvetnikom iz naslova BPP v letih od 2004 do oktobra 2007

Leto	Znesek izplačil odvetnikom SIT/EUR
2004	10.225.552,00 oz. 42.670,47
2005	15.768.247,00 oz. 65.799,73
2006	15.919.339,00 oz. 66. 430,00
2007 do oktobra	109.573,22

Vir: podatki organa za BPP v Novi Gorici

V primerih, ko stranka v postopku izgubi, ji zaradi tega sodnik po ZBPP naloži vračilo vseh stroškov postopka, ki jih nato mora vrniti organu za BPP, in ne upravičencu do BPP, saj je sodne stroške kril organ za BPP. Od leta 2004 do oktobra leta 2007 so »poražene« stranke vrnilo organu za BPP v Novi Gorici skupni znesek v višini 6.956,52 EUR.

Tabela 5: Skupni zneski stroškov, ki so jih morale organu za BPP vrniti stranke, ki v postopku niso uspele od leta 2004 do oktobra leta 2007.

Leto	Znesek izplačil odvetnikom SIT/EUR
2004	72.729,10 oz. 309,49
2005	134.254,00 oz. 560,23
2006	1.045.945,80 oz. 4.364,65
2007 do oktobra	1.722,15

Vir: podatki organa za BPP v Novi Gorici

Zoper stranke, ki bi morale vrniti stroške organu za BPP v Novi Gorici, pa tega niso storile, je organ za BPP v Novi Gorici vložil predlog za izvršbo, ki po podatkih do oktobra 2007 znaša 218.295,00 SIT oz. 910,93 EUR.

5.2 FINANCIRANJE POSTOPKA

Institut BPP se financira iz državnega proračuna v okviru področja proračunske porabe, namenjene pravosodju.

Postopek za financiranje se po 44. členu ZBPP vrhovnemu sodišču zagotavlja iz državnega proračuna. Sredstva za plačilo storitev pa se po 45. členu ZBPP izplačujejo na podlagi odredbe predsednika vrhovnega sodišča, na predlog pristojnega organa za BPP.

Predlog za spremembo ZBPP se je dotaknil tudi financiranja. Do sedaj je namreč veljalo, da je moral organ za BPP zbrati več napotnic, napisati predlog, v katerem je bil naveden skupen znesek, ki ga mora vrhovno sodišče nakazati okrožnemu, ta pa po pravomočnosti sklepa o stroških dalje odvetnikom.

Po sprejeti noveli z dne 26. 2. 2008 se z namenom razbremenitve vrhovnega sodišča, doseganja večje odgovornosti za gospodarjenje s sredstvi in odprave nepotrebne administrativnega dela, BPP financira enako kot druge naloge sodišča – preko proračunov pristojnih (v tem primeru okrožnih) sodišč.

6 ZAKLJUČEK

Specialistična naloga z naslovom Brezplačna pravna pomoč – primer odvetniške pisarne je razdeljena na dva dela.

V prvem delu vodi bralca skozi predstavitev BPP in njene normativne ureditve. Poleg normativne ureditve opisuje tudi primerjavo slovenskega instituta BPP z instituti BPP, ki se izvajajo v Italiji in Nemčiji.

V drugem delu naloge pa je predstavljen konkreten primer v praksi, v okviru odvetniške pisarne. Na podlagi navedenega sem lahko zbrala vse podatke, ki so mi služili za izvedbo raziskave in tako bralcu specialistične naloge približala pravne pojme, ki so nujno potrebni za spoznavanje in razumevanje področja, saj bi bilo sicer specialistični nalogi težko slediti.

S svojo nalogo sem po vseh zbranih podatkih in v uvodu postavljenih hipotez prišla do naslednjih zaključkov:

Prva hipoteza: **Tako v Sloveniji kot po Evropi se vedno jasneje kaže, da del prebivalstva zaradi svoje socialne oziroma ekonomske šibkosti pred sodišči in drugimi organi ne zmore zastopati svojih interesov.**

Skozi raziskavo je bila ta hipoteza delno potrjena, saj sem po zbranih podatkih ugotovila, da zaradi socialne in ekonomske šibkosti ne zmore zastopati svojih interesov le del prebivalstva v Italiji, medtem, ko v Sloveniji in Nemčiji tega ni opaziti, saj imata obe državi obstoječo normativno ureditev BPP, ki prispeva k učinkovitemu zagotavljanju pravice do sodnega varstva.

Po podatkih vrhovnega sodišča je bila rast prošenj za BPP v Sloveniji izredna, enako velja tudi za porabljen finančna sredstva. Po podatkih za leto 2006 je sodišče prejelo 11.862 zadev in tako finančno obremenila državni proračun kar za 445.456.789,00 SIT.

Po raziskavi, ki sem jo opravila pri goriškem organu za BPP in statističnih podatkih, ki jih vodi ta organ, je bilo v primerjavi z ostalimi BPP po Sloveniji, sicer najmanj prošenj vloženih ravno na Goriškem, vendar so kljub temu v opaznem naraščanju. Tako je bilo leta 2004 na goriškem 171 prošenj, leta 2005 že 236 prošenj, leta 2006 pa celo 274.

Druga hipoteza: **Leta 2001 je bil v Sloveniji sprejet Zakon o brezplačni pravni pomoči, 26. 2. 2008 pa Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o brezplačni pravni pomoči, ki ustavne določbe konkretizira, saj nudi pravno podlago, da lahko svoje pravice pred državnimi organi uveljavljajo tudi socialno šibkejši državljani.**

Skozi raziskavo je bila hipoteza potrjena. S sprejetjem ZBPP leta 2001, je Slovenija poskrbela za udejanjanje ustavnih načel pravne in socialne države, pravice do sodnega varstva in načela enakosti. S tem zakonom je Slovenija prispevala k bolj pravičnemu sodnemu varstvu pravic.

Zaradi zapletenosti in pomanjkljivosti ter zaskrbljujoče rasti zadev ZBPP, na katere je ministrstvo za pravosodje opozorilo računsko sodišče v revizijskem poročilu, je prišlo do priprave in sprejetja novele ZBPP. Z uveljavitvijo novele spremembe in dopolnitve ZBPP, ki

je stopila v veljavo 22. 3. 2008 so se anomalije prejšnjega zakona odpravile. Z novelo smo tako dobili učinkovito varstvo ustavno zagotovljenih pravic.

Tretja hipoteza: **Sistem BPP se je dokaj dobro uveljavil, saj se je v zadnjih letih število novih primerov občutno povečalo, kar zagotavlja uveljavljanje ustavnih načel, po drugi strani pa ima povečanje števila novih zadev tudi posledico v povečanju porabljenih sredstev za izvrševanje instituta BPP.**

Tudi ta hipoteza je bila skozi nalogo potrjena. Sistem BPP se je v Sloveniji namreč dobro uveljavil. Iz raziskave, ki sem jo opravila pri goriškem organu BPP je bilo razvidno, da na višanje prošelj ni vplival slabši socialni standard, ki zaradi relativno močnega gospodarstva na goriškem (Hit, Iskra...) ne bi smel upadati, ampak je bil razlog v večji ozaveščenosti prebivalstva. Zaradi večje ozaveščenosti, se je v Sloveniji posledično resda začela večati poraba sredstev iz državnega proračuna, ki pa bi jo bilo težko zmanjšati, saj bi po vsej verjetnosti vplivalo na slabšanje kvalitete storitev, kar bi pripeljalo do nezadovoljstva med socialno ogroženim prebivalstvom. Tako bi po mojem mnenju BPP izgubila svoj smisel.

Četrta hipoteza: **Obstoječa normativna ureditev BPP prispeva k učinkovitejšemu zagotavljanju pravice do sodnega varstva.**

Tudi zadnja hipoteza je potrjena, saj smo z novelo ZBPP, ki je bila sprejeta v državnem zboru 26. 2. 2008 in je začela veljati 22. 3. 2008, dobili učinkovito varstvo ustavno zagotovljenih pravic.

LITERATURA

1. GALIČ, Aleš. Oprostitev stroškov in brezplačna pravna pomoč v pravdnem postopku kot izraz načela pravne države. Pravniki, Ljubljana, 1998.
2. KEŽMAH, Urška. Brezplačna pravna pomoč v civilnih postopkih, Maribor, 2002.
3. KUKEC, Bojan in MEŽNAR, Drago. Veliki pravni priročnik za podjetnike. Založba Arkadija d. o. o., Ljubljana, 2004.
4. SAJOVIC, Rudolf. Civilno pravdni postopnik, s kratkimi pojasnili. Univerzitetna tiskarna in litografija, Ljubljana, 1939.
5. TRATAR, Boštjan; Predpisi o pravni pomoči in odvetništvu. Ljubljana, 2001.

VIRI

1. Pravni viri:

1. Ustava Republike Slovenije. Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06.
2. Ustava Zvezne republike Nemčije. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, Bundeszentrale für politische Bildung, Bonn, 1993.
3. Direktiva sveta EU 2003/8/ES.
4. Zakon o brezplačni pravni pomoči. Uradni list RS, št. 48/2001, 96/2004.
5. Zakon o delovnih in socialnih sodiščih. Uradni list RS, št. 2/2004.
6. Zakon o izvršbi in zavarovanju. Uradni list RS, št. 110/2006, 3/2007.
7. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvršbi in zavarovanju. Uradni list RS, št. 115/2006, 93/2007.
8. Zakon o notariatu. Uradni list RS, št. 13-512/1994, 2/2007.
9. Zakon o odvetništvu. Uradni list FLRJ št. 15/57.
10. Zakon o odvetništvu iz leta 1946. Uradni list FLRJ, št. 102/46.
11. Zakon o odvetništvu. Uradni list RS, št. 18/1993, 24/1996, 24/2001.
12. Zakon o odvetništvu in drugi pravni pomoči. Uradni list SRS, št. 29/72.
13. Zakon o pravnem postopku. Uradni list RS, št. 36/2004, 73/2007.
14. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravnem postopku. Uradni list RS, št. 52/2007.
15. Zakon o pravni pomoči iz leta 1979. Uradni list SRS, št. 23/79.
16. Zakon o sodiščih. Uradni list RS, št. 19/94, 45/95, 26/99, 38/99, 28/2000 in 26/2001 – ZS.
17. Zakon o sodnih taksah. Uradni list RS, št. 20/2004.
18. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o brezplačni pravni pomoči. Uradni list RS, št. 50/2004, 23/2008.
19. Navodilo o vodenju in vsebini evidence za BPP. Uradni list RS, št. 75/2001.
20. Pravilnik o obrazcu napotnice. Uradni list RS, št. 75/2001.
21. Pravilnik o obrazcu za prošnjo za dodelitev BPP in predložitev listin. Uradni list RS, št. 75/2001.
22. Pravilnik o pogojih in postopku za vpis v register oseb za dajanje BPP. Uradni list RS, št. 83/2001.
23. Odvetniška tarifa. Uradni list RS, št. 67/2003, popravek 70/2003.

2. Internetni viri:

1. Brezplačna pravna pomoč.
URL: »http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/2005/PDF/publikacije/pub_brezp_prav_pomoc.pdf«. 06.09.2007.
2. Identifikacija poklica – notar
URL: »<http://www.ess.gov.si/slo/ncips/OpisiPoklicev/NOTAR.pdf>«. 03.10.2007
3. Kriterij za določitev BPP
URL: »http://www.sodnapraksa.si/default.asp?k=doc_content&baza=UPRS&oid=764&highlight=brezpla%C4%8Dna%2Cpravna%2Cpomo%C4%8D«. 07.09.2007
4. Kuret, Tina - Brezplačna pravna pomoč.
URL: »<http://www.spekteronline.net/clanek.asp>«. 09.02.2004.
5. Ministrstvo za pravosodje - Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o brezplačni pravni pomoči

- URL:« <http://www.mp.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/11999/5696/>«. 27.02.2008
6. Ministrstvo za pravosodje – Začela bo veljati novela Zakona o brezplačni pravni pomoči.
URL: »<http://www.mp.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/11999/5734/>«. 21.03.2008
 7. Novela o spremembah in dopolnitvah Zakona o brezplačni pravni pomoči URL: »http://www.mp.gov.si/si/novinarsko_sredisce/novica/article/745/5696/?type=98&cHash=a4b019252b«. 11.03.2008
 8. Odvetnik
URL: »<http://sl.wikipedia.org/wiki/Pravnik>«. 15.09.2007.
 9. Odvetnik
URL: »http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_prof/legal_prof_sl_n_sl.htm«. 03.10.2007.
 10. Odvetnik – Evropska komisija – Evropska pravosodna mreža – Pravni poklici – Slovenija. URL: »http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_prof/legal_prof_sl_n_sl.htm#5«. 11.03.2008.
 11. Petavs, Stane – Pravna svetovalnica: o brezplačni pravni pomoči odloča sodišče. URL: »<http://www.finance.si/index.php?MOD=show&id=144085>«. 03.02.2006.
 12. Pogoji za dodelitev BPP.
URL: »http://www.pic.si/cp/Pogoji_za_BPP.pdf«. 06.09.2007.
 13. Pogoji za nudenje BPP.
URL:«http://www.ljudmila.org/~cnvoswww/dostop/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=32«. 11.03.2004.
 14. Pravna svetovalnica
URL:« <http://www.finance.si/index.php?MOD=show&id=144085>«. 19.09.2007.
 15. Predlog sprememb Zakona o brezplačni pravni pomoči
URL:«
http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/2005/PDF/zakonodaja/2007_07_13_predlog_sdz_bpp.pdf«. 29.09.2007.
 16. Računsko sodišče - Revizijsko poročilo. URL:« <http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/C125718400326103C1257154003BB57B>«. 18.04.2006.
 17. Semrajc Špela in Vlačič Luka – Zakon o brezplačni pravni pomoči.
URL:«<http://209.85.135.104/search?q=cache:rEGfkbH9QLMJ:shrani.si/f/2y/wp/1kcejGba/brezplacnapravna.doc+brezpla%C4%8Dna+pravna+pomo%C4%8D&hl=sl&ct=clnk&cd=20&gl=si&client=firefox-a>«. 08.04.2008.
 18. Splošno o Zakonu o odvetništvu
URL: »<http://lem-computers.net/ZazeniZakonOdvetništvo.html>«. 13.09.2007.
 19. Urad Vlade za informiranje
URL:»[http://www.ukom.gov.si/slo/seje-vlade/sporocila/id/index.text.html?&i1=UVI&i2=slo&i3=1&i4=svj&i5=ter_lst_021&i10=artic&i12=EC79C4294402530EC1256E62004D896D&i15=on&j1=ISO-8859-2&j2=&j3=&j4=\)](http://www.ukom.gov.si/slo/seje-vlade/sporocila/id/index.text.html?&i1=UVI&i2=slo&i3=1&i4=svj&i5=ter_lst_021&i10=artic&i12=EC79C4294402530EC1256E62004D896D&i15=on&j1=ISO-8859-2&j2=&j3=&j4=))«. 19.09.2007.
 20. Zbirke Državnega zbora Republike Slovenije – Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o brezplačni pravni pomoči.
URL:«http://www2.gov.si/zak/Pre_Zak.nsf/ea44cfb11eb9b5fdc1256611004e9baa/8c9365c1669a82f9c12573d0002e9e49?OpenDocument«. 19.09.2007.

SEZNAM SLIK IN TABEL

Slika 1: Prošnja za dodelitev BPP	57
Slika 2: Napotnica, ki velja od 01.01.2005	
Slika 3: Odločba o ugoditvi BPP	62
Slika 4: Sklep o stroških	
Tabela 1: Gibanje zadev BPP med leti 2001 in 2006	18
Tabela 2: Poraba sredstev za BPP med leti 2001 in 2006	19
Tabela 3: Gibanje števila zadev med letom 2004 in 2006 na goriškem območju	48
Tabela 4: Izplačila odvetnikom iz naslova BPP v letih od 2004 do oktobra 2007	48
Tabela 5: Skupni zneski stroškov, ki so jih morale organu za BPP vrniti stranke, ki v postopku niso uspele od leta 2004 do oktobra leta 2007	49
Graf 1: Gibanje zadev BPP med leti 2001 in 2006	18
Graf 2: Sredstva za BPP v (SIT) med leti 2001 in 2006	19

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

1. BPP	Brezplačna pravna pomoč
2. EUR	Euro
3. OT	Odvetniška tarifa
4. RS	Republika Slovenija
5. SIT	Slovenski tolar
6. URS	Ustava Republike Slovenije
7. ZBPP	Zakon o brezplačni pravni pomoči
8. ZIZ	Zakon o izvršbi in zavarovanju
9. ZN	Zakon o notariatu
10. ZOdv	Zakon o odvetništvu
11. ZPP	Zakon o pravni pomoči
12. ZPO	Zakon o pravnem postopku
13. ZST	Zakon o sodnih taksah
14. ZSV	Zakon o socialnem varstvu

Slika 1: Prošnja za dodelitev BPP

REPUBLIKA SLOVENIJA
OKROŽNO SODIŠČE V NOVI GORICI
Kidričeva 14
5000 Nova Gorica

Obr. ZBPP št. 1
Opravična številka zadeve

PROŠNJA ZA DODELITEV BREZPLAČNE PRAVNE POMOČI

1. Podatki o prosilcu:

Za prosilca je obvezna le navedba osebnega imena in priimka oziroma firme!

a) za fizične osebe: osebno ime, priimek ter naslov stalnega ali začasnega prebivališča, EMŠO, davčna številka

b) za pravno osebo: firma, sedež pravne osebe in njen zakoniti zastopnik oz. pooblaščenec, matična številka, davčna številka

c) za tujce: osebno ime, priimek ter naslov stalnega ali začasnega prebivališča in datum rojstva

2. Podatki o družinskih članih:

Za prosilca je obvezna le navedba osebnega imena in priimka družinskih članov!

1.

(kot za prosilca)

2.

(kot za prosilca)

3.

(kot za prosilca)

4.

(kot za prosilca)

3. Podatki o zadevi:

Izpolni prosilec!

4. Navedba zelene vrste, oblike in obsega brezplačne pravne pomoči:

Izpolni prosilec!

5. Podatki o dohodkih in drugih prejemkih prosilca in njegovih družinskih članov:

6. Podatki o premoženjskem stanju prosilca in njegovih družinskih članov:

VSE PODATKE, ZA KATERE NI NAVEDENO, DA JIH NAVEDA PROSILEC, PRIDOBÍ ORGÁN SAM.

Opozorilo: Organ za brezplačno pravno pomoč ima možnost osebne podatke in podatke, ki predstavljajo davčno tajnost prosilca ali njegove družine pridobiti sam. Privolitev prosilec poda s tem, da obkroži "PRIVOLIM".

PRIVOLIM

NE PRIVOLIM

Kraj in datum vložitve:

Podpis prosilca:

Vir: Organ za BPP v Novi Gorici, 2007

Slika 2: Napotnica, ki velja od 01.01.2005

napotnica velja od 1.1.05

OKROŽNO SODIŠČE V NOVI GORICI
Kidričeva 14
Nova Gorica

Obr. ZBPP št.2

Opravljalna številka zadeve:
Bpp 000/0000-1

Datum izdaje napotnice:
00. 00. 2000

N A P O T N I C A

(Izpolni pristojna služba za brezplačno pravno pomoč)

1.
Podatki o upravičencu do brezplačne pravne pomoči (osebno ime, datum rojstva, naslov stalnega ali začasnega bivališča oziroma firma in sedež):

2.
Datum vložitve prošnje za dodelitev brezplačne pravne pomoči:

00. 00. 0000

3.
Številka in datum odločbe pristojnega organa za brezplačno pravno pomoč o odobritvi brezplačne pravne pomoči:

Bpp 000/0000 z dne 00. 00. 0000

4.
Kratka oznaka zadeve, za katero je odobrena brezplačna pravna pomoč:

KAZENSKA ZADEVA

5.
Oblika in obseg odobrene brezplačne pravne pomoči:

Redna oblika brezplačne pravne pomoči.

Pravno svetovanje in zastopanje v postopku pred sodiščem na II. stopnji, v kazenski zadevi Okrožnega sodišča v . od vložitve obtožnice dalje – opr. št. v preiskavi Kpr 00/0000.

6.
Podatki o izvajalcu brezplačne pravne pomoči (osebno ime in naslov oziroma naziv in sedež); če je v skladu z desetim odstavkom 30. člena Zakona o brezplačni pravni pomoči (Uradni list RS, št. 48/2001 in 50/2004; v nadaljnjem besedilu: ZBPP) postavljen drug izvajalec, se pred imenom izvajalca zapiše "II";

Razlogi, zaradi katerih izvajalec v skladu s tretjim odstavkom 30. člena ZBPP ni prevzel izvajanja storitev brezplačne pravne pomoči:

7.
Datum vrnitve napotnice službi za brezplačno pravno pomoč:

8.
Skupni znesek stroškov, ki so bili porabljeni za nudenje brezplačne pravne pomoči:

9.
Obračun stroškov z navedbo posameznih zneskov, ki jih je potrebno izplačati oziroma vrniti, ter podpis osebe, ki je sestavila obračun:

10.
Podpis pristojnega organa za brezplačno pravno pomoč s predlogom za izplačilo:

(Izpolni izvajalec brezplačne pravne pomoči)

11.
Oblika, obseg in datum opravljenih dejanj brezplačne pravne pomoči s prilogami:

12.
Navedba stroškov za opravljene storitve brezplačne pravne pomoči z navedbo posameznih zneskov, ter podpis izvajalca brezplačne pravne pomoči:

(Izpolnita izvajalec brezplačne pravne pomoči in upravičenec do brezplačne pravne pomoči)

13.
Podpis izvajalca brezplačne pravne pomoči in upravičenca do brezplačne pravne pomoči, s katerim potrdita sklenitev dogovora o obveznosti izvajalca za vrnitev napotnice službi za brezplačno pravno pomoč.

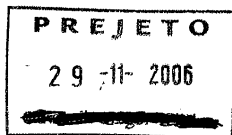
Podpis izvajalca:

Podpis upravičenca:

Vir: Organ za BPP v Novi Gorici, 2007

Slika 3: Odločba o ugoditvi BPP

Prepis!

Bpp [REDACTED]

O D L O Č B A

Okrožno sodišče v Novi Gorici je po predsednici sodišča, okrožni sodnici – svetnici Darinki Kogoj, v zadevi brezplačne pravne pomoči prosilke [REDACTED], [REDACTED], pošta [REDACTED], v zvezi z njeno prošnjo za dodelitev brezplačne pravne pomoči z dne 15.11.2006, v skladu s 3. tč. 2. odst. 37. člena, 26. členom in 1. odst. 30. člena Zakona o brezplačni pravni pomoči (v nadaljevanju ZBPP), dne 20.11.2006

o d l o č i l o :

Prošnji [REDACTED], roj. [REDACTED], [REDACTED], za dodelitev izredne oblike brezplačne pravne pomoči se ugotovi in sicer v obsegu sestave tožbe, pravnega svetovanja in zastopanja v postopku pred sodiščem na I. stopnji ter kot oprostitev plačila sodnih taks v zvezi z vračilom izposojenega denarja.

Za izvajanje zgoraj navedene oblike brezplačne pravne pomoči se določi odvetnik [REDACTED], [REDACTED]. Odvetnik je v postopku, za katerega je dodeljena brezplačna pravna pomoč, dolžan predložiti odločbo o dodelitvi pravne pomoči. Ker o pravnih stroških, skladno s postopkovnimi pravili, odloča pristojno sodišče, je odvetnik dolžan priglasiti stroške in nagrado v postopku, za katerega je bila dodeljena brezplačna pravna pomoč, kar je pomembno zaradi izvajanja 46. člena ZBPP. Glede obračuna in plačila opravljenih storitev pravne pomoči ter vračila napotnic, veljajo določbe 30. in 40. člena ZBPP.

O b r a z l o ž i t e v

[REDACTED] je pri Okrožnem sodišču v Novi Gorici, dne 15.11.2006, vložila prošnjo za dodelitev izredne oblike brezplačne pravne pomoči v obsegu sestave tožbe, pravnega svetovanja in zastopanja v postopku pred sodiščem na I. stopnji ter kot oprostitev plačila sodnih taks v zvezi z vračilom izposojenega denarja. V prošnji je navedla, da sta 28.10.2002 z [REDACTED] sklenila posojilno pogodbo, ki je [REDACTED] ni izpolnil vse do danes. K prošnji je prosilka priložila: izjavo prosilca za brezplačno pravno pomoč o premoženjskem stanju prosilca in njegove družine z dne 15.11.2006; fotokopijo odločbe Centra za socialno delo Nova Gorica, z dne 25.7.2006, o prejemanju denarne socialne pomoči; potrdilo Zavoda RS za zaposlovanje, Območne službe Nova Gorica z dne

15.11.2006; potrdilo Davčne uprave RS, Davčnega urada Nova Gorica, o premoženjskem stanju z dne 15.11.2006; potrdilo Raiffeissen Krekove banke d.d., Področje Nova Gorica, z dne 15.11.2006, o stanju na računu; fotokopijo posojilne pogodbe z dne 28.10.2002 ter fotokopijo poziva k izpolnitvi pogodbe.

Sodišče je po preučitvi prosilke prošnje, listinskih dokazil in njene izjave najprej ugotovilo, da je prosilka, v smislu 23. člena ZBPP, samska oseba.

Iz potrdila Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje je razvidno, da je prosilka prijavljena v evidenci brezposelnih oseb vendar ne prejema denarnega nadomestila ali pomoči. Iz odločbe Centra za socialno delo Nova Gorica izhaja, da je prosilka upravičena do denarne socialne pomoči v višini 48.062,00 Sit mesečno za čas od 1.8.2006 do 30.11.2006. Po 2. odst. 12. člena ZBPP se finančni položaj prosilca ne ugotavlja, če prosilec na podlagi odločbe pristojnega organa prejema denarno socialno pomoč po določbah zakona, ki ureja socialno varstvene dajatve. Ker je prosilka v času zadnjih šestih mesecev do meseca pred vložitvijo prošnje prejela denarno socialno pomoč pri CSD Nova Gorica, sodišče njenega finančnega položaja ni ugotavljalo.

Poleg dohodkov in prejemkov je sodišče, skladno s 1. odst. 19. člena ZBPP, ugotavljalo tudi premoženjsko stanje prosilke. Na podlagi potrdila o premoženjskem stanju in prosilke izjave je ugotovilo, da prosilka nima nepremičnega premoženja, kot tudi ne premičnega premoženja, vrednostnih papirjev, terjatev ali pravic. Iz potrdila Raiffeissen Krekove banke d.d., Področje Nova Gorica, je razvidno, da je dne 15.11.2006 znašalo stanje na osebem računu prosilke 1.673,38 Sit. Na podlagi tega je sodišče zaključilo, da prosilka nima prihrankov oziroma premoženja, ki bi dosegalo ali presežalo višino 20 minimalnih plač, t.j. vrednosti premoženja, do katere višine se brezplačna pravna pomoč še odobri.

Sodišče je po preučitvi zgoraj navedenih podatkov ocenilo, da prosilka glede na njen finančni položaj, brez škode za njeno socialno stanje, ne bi zmožla plačila stroškov sodnih taks kot tudi ne stroškov odvetnika za pravno svetovanje in zastopanje v postopku pred sodiščem na I. stopnji v zvezi z vračilom izposojenega denarja.

Skladno s 24. členom ZBPP je sodišče pri presoji dodelitve brezplačne pravne pomoči upoštevalo tudi okoliščine in dejstva o zadevi, za katero je prosilka zaprosila za dodelitev brezplačne pravne pomoči. Pri tem je ugotovilo, da zadeva ni očitno nerazumna in je hkrati pomembna za prosilkin osebni in socialno-ekonomski položaj.

Glede na navedeno je sodišče odločilo, da se prošnji prosilke ugodi in sicer v obsegu, kot je razviden iz izreka te odločbe. Sodišče je na podlagi 30. člena ZBPP za izvajanje pravne pomoči določilo odvetnika [redacted]. Za pravno pomoč po tem zakonu je odvetnik upravičen do nagrade in do povračila stroškov v zvezi z opravljenim delom v višini, izračunani po odvetniški tarifi in v obsegu odobrene brezplačne pravne pomoči. Odvetnik je dolžan voditi stroškovnik o opravljenih storitvah pravne pomoči ter ga navesti ali priložiti k napotnici zaradi obračuna in plačila opravljenih storitev pravne pomoči.

Upravičenka je dolžna takoj po končani opravi storitev pravne pomoči (navedene v točki 5 posamezne napotnice), napotnico vrniti strokovni službi za brezplačno pravno pomoč skupaj s priloženimi stroškovniki za opravljena dejanja pravne pomoči v izvorniku. Če upravičenka ne vrne napotnice v roku 8 dni od dneva, ko je bila napotnica popolna, se šteje, kot da ji brezplačna pravna pomoč ni bila odobrena in se uporabljajo določbe ZBPP o neupravičeno prejeti brezplačni pravni

pomoči v skladu s 40. členom ZBPP. Če izvajalec brezplačne pravne pomoči kljub obveznosti, ki v skladu s 30. odst. 40. člena ZBPP izhaja iz napotnice, napotnice ne vrne strokovni službi za brezplačno pravno pomoč v 8 dneh od dneva, ko je bila napotnica popolna, na podlagi 5. odst. 40. člena ZBPP ni upravičen do plačila za opravljene storitve brezplačne pravne pomoči.

mora pogoje za dodelitev brezplačne pravne pomoči izpolnjevati ves čas, za katerega ji je odobrena, zato je skladno z 2. odst. 41. člena ZBPP dolžna obveščati pristojno strokovno službo v času od odobritve brezplačne pravne pomoči do dneva dokončnega obračuna stroškov o vseh dejstvih in okoliščinah oziroma o vseh spremembah, ki vplivajo ali bi vplivale na pravico do brezplačne pravne pomoči ter na obliko, obseg in obdobje prejemanja. Upravičenka mora sporočiti spremembe najkasneje v 8 dneh od dneva, ko je zanje zvedela (3. odst. 41. člena ZBPP). V primeru neupravičeno prejete brezplačne pravne pomoči (pomoč, ki je bila dodeljena na podlagi lažnega prikazovanja ali zamolčanja podatkov oz. sprememb podatkov) pa bo upravičenka, skladno z 2. odst. 43. člena ZBPP, dolžna vrniti in plačati vse stroške, ki jih je bila oproščena, z zakonitimi zamudnimi obrestmi.

Terjatev stranke – upravičenke do brezplačne pravne pomoči proti nasprotni stranki iz naslova stroškov postopka, ki jih sodišče prisodi v korist upravičenca z odločbo, s katero se postopek pred njim konča, preide do višine stroškov, izplačanih iz naslova brezplačne pravne pomoči po tem zakonu na Republiko Slovenijo z dnem pravnomočnosti odločbe oziroma sklepa o stroških postopka (46. člen ZBPP).

Če bo upravičenka do brezplačne pravne pomoči delno ali v celoti uspela v postopku in ji bo na podlagi pravnomočne odločbe sodišča prisojeno premoženje oziroma dohodki, razen premoženja iz 47. člena ZBPP (preživnina ali odškodnina za nepremoženjsko škodo zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti), bo dolžna povrniti Republiko Sloveniji razliko med stroški, ki so bili dejansko plačani iz naslova brezplačne pravne pomoči in zneskom, ki ji ga bo povrnila nasprotna stranka iz naslova stroškov postopka oz. tistim zneskom, ki ga bo Republika Slovenija izterjala od nasprotne stranke v skladu s 46. členom ZBPP (48. člen ZBPP).

V kolikor upravičenka do brezplačne pravne pomoči v postopku uspe ter na tej podlagi pridobi premoženje, nasprotna stranka pa ne izpolni prostovoljno obveznosti iz naslova stroškov postopka, bo za dolg proti Republiko Sloveniji subsidiarno odgovorna upravičenka do brezplačne pravne pomoči, razen če dobi preživnino ali odškodnino za nepremoženjsko škodo zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti (47. člen ZBPP).

Prosilko velja ob tem poučiti, da odobrena brezplačna pravna pomoč, skladno z 9. členom ZBPP, ne pokriva plačila stroškov postopka in dejanskih izdatkov ter nagrade pooblaščenca nasprotne stranke in jih bo prosilka v primeru neuspeha v pravdi morala poravnati sama.

Če upravičenka do brezplačne pravne pomoči ne uspe v postopku, ni dolžna povrniti stroškov, ki so bili izplačani iz naslova brezplačne pravne pomoči razen, če se njeno finančno oziroma premoženjsko stanje v enem letu po pravnomočnosti odločbe, s katero je bil postopek, za katerega je bila odobrena brezplačna pravna pomoč, končan, tako spremeni, da bi zmogla delno ali v celoti povrniti stroške brez obresti, ki so bili izplačani iz naslova brezplačne pravne pomoči (npr. sprejem

dediščine, darila, sprememba zaposlitve, dobiček pri igri na srečo). V navedenem obdobju je upravičenka dolžna ravnati v skladu z zgoraj citiranim 41. členom ZBPP (49. člen ZBPP).

PRAVNI POUK: Zoper to odločbo ni pritožbe, mogoč pa je upravni spor. Tožbo v upravnem sporu, ki jo lahko vložita tudi državni pravobranilec in državni tožilec (3. odst. 34. člena ZBPP), lahko stranka vloži pri Upravnem sodišču Republike Slovenije, Oddelek v Novi Gorici, Kidričeva 14, Nova Gorica, v roku 30 dni od vročitve te odločbe o brezplačni pravni pomoči.

OKROŽNO SODIŠČE V NOVI GORICI
DNE 20.11.2006

PREDSEDNICA OKROŽNEGA SODIŠČA
V NOVI GORICI
Okrožna sodnica – svetnica
Darinka Kogoj, l. r.

Ta prepis je soglasen z izvirnikom.

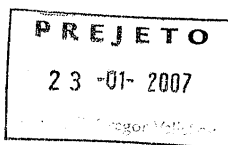
Podpis pristojne
sodne osebe:

Vir: Interni dokument odvetniške pisarne, 2007

Slika 4: Sklep o stroških

Prepis!

Bpp [REDACTED]

S K L E P

Okrožno sodišče v Novi Gorici je v zadevi brezplačne pravne pomoči prosilke [REDACTED], Preserje 18/D, pošta Branik, na predlog odvetnika Gregorja Veličkova iz Nove Gorice, določenega za opravljanje brezplačne pravne pomoči, za odmero stroškov po napotnici Bpp 573/2006-1 z dne 20.11.2006, na podlagi 6. odst. 30. člena Zakona o brezplačni pravni pomoči (v nadaljevanju ZBPP), dne 16.01.2007

s k l e n i l o :

Odvetniku [REDACTED] iz Nove Gorice se za opravljeno delo po napotnici Bpp 573/2006-1 prizna nagrada v višini 500 točk, kar predstavlja 229,50 EUR (55.000,00 SIT), 2 % materialnih stroškov, kar predstavlja 10 točk oz. v denarju 4,59 EUR (1.100,00 SIT) ter 20% davek na dodano vrednost (DDV) v znesku 46,81 EUR (11.217,27 SIT).

Skupni znesek 280,90 EUR (67.317,27 SIT) se poravnava iz proračunskih sredstev iz naslova brezplačne pravne pomoči ter nakaže na transakcijski račun odvetnika Gregorja Veličkova pri Nova KBM d.d., št. Računa 04440-0112375676.

O b r a z l o ž i t e v :

Z odločbo Okrožnega sodišča v Novi Gorici, opr. št. Bpp 573/2006 z dne 20.11.2006, je sodišče prosilki [REDACTED] dodelilo brezplačno pravno pomoč v obsegu sestave tožbe, pravnega svetovanja in zastopanja v postopku pred sodiščem na I. stopnji ter kot oprostitvev plačila sodnih taks zaradi vračila izposojenega denarja.

Dne 15.01.2007 je odvetnik vrnil napotnico Bpp 573//2006-1 z dne 20.11.2006, ki se nanaša na sestavo tožbe zaradi vračila izposojenega denarja.

Sodišče je odvetniku, ob upoštevanju Odvetniške tarife (OT), priznalo 500 točk nagrade za sestavo tožbe po tar. št.18/1 in 2% materialnih stroškov oz. 10 točk, skupaj torej 510

točk, kar v denarju predstavlja 234,09 EUR (56.099,72 SIT). Na navedeni znesek nagrade je sodišče obračunalo tudi 20 % DDV, kar znaša 46,81 EUR (11.217,55 SIT). Skupni priznani stroški po napotnici Bpp 573/2006-1 znašajo tako 280,90 EUR (67.317,27 SIT) in bodo nakazani iz proračunskih sredstev iz naslova brezplačne pravne pomoči na transakcijski račun odvetnika.

PRAVNI POUK: Zoper ta sklep je dopusten upravni spor.

Okrožno sodišče v Novi Gorici
dne 16.01.2007

**Predsednica Okrožnega sodišča v
Novi Gorici**
Okrožna sodnica-svetnica
Darinka Kogoj, d. r.

Ta prepis je soglasen z izvirnikom

Podpis pristojne
sodne osebe:

ek

Vir: interni dokument odvetniške pisarne, 2007

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Barbara Simčič Veličkov s podpisom zagotavljam, da:

- da je predloženo specialistično delo z naslovom Brezplačna pravna pomoč – primer vetniške pisarne izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je delo popravljeno v skladu s pripombami mentorja;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 139/2006);
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko predloženega dela ter soglašam z objavo dela na fakultetnih straneh;
- da je delo lektorirala Ana Zavrtanik Ugrin.